

שם ביה"ס:

בית ספר תיכון כוכבי
המדבר

ישוב:

להב

תחום הדעת:

מדעי החברה

מס' יחידות לימוד:

3 יחידות לימוד

סמל מוסד:

724161

מתאימי התכנית:

ד"ר גיל גרטל, אריאל
ויזל, מוחמד אלטורי,
אורית פרייברג, אפרת
קרינסקי, דיאן
דלאשה, איה אלבדור

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף א' לפיתוח פדגוגי

תאריך אישור

תשפ"א, מאי 2021

מנהיגות חינוכית ושינוי חברתי

התכנית מבוססת על התכנית הייחודית של תיכון
אופק, קיבוץ עברון

תוכן עניינים

3.....	א. מבוא
3.....	1. היקף השעות ויחידות הלימוד של התכנית
4.....	2. רקע על בית הספר
5.....	3. סיבות והנמקות לפיתוח התכנית
6.....	4. ייחודיות התכנית מול תכניות קיימות
6.....	5. כותבי התכנית ושותפיה
7.....	6. מורי התכנית
9.....	7. תלמידי התכנית
10.....	8. החברה וצרכיה
11.....	ב. התפיסה הרעיונית של התכנית
11.....	1. תחומי הדעת בתכנית: סוציולוגיה וחינוך
14.....	2. הרצף הלימודי
16.....	3. פרקי הלימוד
19.....	4. מטרות התכנית
21.....	5. דרכי הוראה ומרחבי הלימוד
21.....	6. הערכה
23.....	יחידה 3 – חינוך, כיתה י' (90 שעות)
23.....	3א. יזמות, תכנון ופיתוח חינוכי – 30 שעות
25.....	3ב. חינוך בלתי פורמלי – 30 שעות
27.....	3ג. מחשבת החינוך – 30 שעות
29.....	יחידה 4 – מבעיה חברתית למענה חינוכי, כיתה יא' (90 שעות)
29.....	4א. מחקר פעולה – 24 שעות
31.....	4ב. מחקר שדה: אתגרי החברה במרחב בית הספר – 48 שעות
34.....	4ג. פיתוח המענה החינוכי – 18 שעות
35.....	יחידה 5 – הקליניקה החינוכית, כיתה יב' (90 שעות)
35.....	5א. הפעלת התכנית, בקרה ורפלקציה – 60 שעות
38.....	5ב. זהות חינוכית – 30 שעות
40.....	נספחים לתכנית

א. מבוא

מנהיגות חינוכית ושינוי חברתי היא תכנית ייחודית לבגרות, בהיקף 3 יחידות לבגרות; כתכנית השלמה למקבץ מדעי החברה (בהיקף 2 יחידות).

התכנית תופעל בכפר הנוער למנהיגות בדואית - תיכון כוכבי המדבר, בג'ו אלון, בשיתוף מכון ברנקו וייס.

יעד התכנית לטפח בני ובנות נוער מהחברה הערבית הבדואית בנגב, כמובילי שינוי חברתי בקהילותיהם. על פי תפיסת התוכנית, טיפוח זה יקרה באמצעות לימודים עיוניים בתחומים מדעי החברה וחינוך, והתנסות ביישום מעשי על ידי חקר בעיה חברתית אותנטית, והתמודדות איתה בכלים של התערבות חינוכית.

ביתר פירוט, התכנית תטפח בנות ובני נוער שהם: מבינים ומאמינים בחינוך; וכן רוצים ויכולים לשמש מנהיגי-חינוך ומובילים בתחום. דהיינו שהם בעלי הידע וההבנה בחינוך ובתחומים המשיקים, מכירים בכוחו של החינוך לעצב את פני החברה לעתיד, מגבשים ובוחנים את השקפת עולמם, מודעים לקורה בקהילותיהם ובחברה, מיומנים בכלים הנדרשים לחינוך ובעלי תחושת מסוגלות לחולל שינוי חברתי באמצעות התערבות חינוכית. לטווח הרחוק אנו שואפים שבוגרי המגמה יראו בחינוך אפיק להתמחות ולפעולה גם בבגרותם, כאזרחים מעורבים, בעלי עניין ומחויבות לחברה ולקהילות.

במהלך התכנית התלמידים מאתרים וחוקרים "בעיה חברתית" במרחב הקהילתי של בית הספר, ומפתחים ומפעילים "תכנית חינוכית" שנועדה להתמודד או לצמצם את הבעיה החברתית. מכאן נוצר הקשר בין מדעי החברה, המשמשים להמשגת הבעיה, לבין חינוך: המשמש לפיתוח ולהפעלה של הפתרון.

חמישה יסודות לתכנית: התבוננות במציאות החברתית (חקר מקרה); זיהוי והמשגה של בעיה חברתית (מדעי החברה); פיתוח תכנית חינוכית, מהכשרת מדריכים ועד עזרי ההדרכה (חינוך); הנהגת המעורבים בהפעלת התכנית (מנהיגות); הערכה ורפלקציה על התהליך שבוצע (מחקר פעולה).

1. היקף השעות ויחידות הלימוד של התכנית

התכנית תלמד בכיתות י' - יב'.

התכנית מהווה השלמה לתכנית הלימודים הארצית בסוציולוגיה, בהיקף שתי יחידות לימוד, 180 שעות לימוד, שבתוך 54 שעות הן שעות בחירה והעמקה.

התכנית הייחודית תפותח בהיקף שלוש יחידות, 270 שעות לימוד:

יחידה 3: חינוך, 90 שעות.

יחידה 4: מבעיה חברתית למענה חינוכי, 90 שעות.

יחידה 5: הקליניקה החינוכית, 90 שעות.

2. רקע על בית הספר

עמותת כוכבי המדבר נוסדה בשנת 2013 וייעודה: "פיתוח דור חדש של מנהיגות בדואית צעירה, שתשנה את המציאות בקהילה הבדואית ובמרחב הנגב". לשם כך כוכבי המדבר מפעילים בית ספר תיכון הממוקם במרכז ג'ו-אלון שלצד קיבוץ להב; ראופד, מרכז חינוך בלתי פורמלי לתלמידי התיכון; חממה למנהיגות ויזמות לצעירים בגיל 18 - 19 (במתכונת שנת שירות); ראידאת תכנית העצמה נשית ומנהיגות לצעירות (בגיל 18 - 19); ורשת של כוכבי המדבר, במתכונת תנועת בוגרים.

לשם השגת יעדיה ניסחה העמותה "תיאוריית שינוי", המכוונת את פעולותיה.¹ החברה הבדואית היא חברת מעבר, שבה מערכת הערכים המסורתית נמצאת בתהליכי התפוררות ואילו מערכת הערכים המודרנית טרם התבססה. כתוצאה מכך, יש משבר מנהיגות בחברה הבדואית בנגב, במתח שבין המנהיגות השבטית המסורתית, לבין המנהיגות האזרחית של ראשי הרשויות.

לנוכח אבחנה זאת, כוכבי המדבר הגדירו את הכשרת דור מנהיגות העתיד, כמפתח המרכזי לקידום שינוי בתוך החברה הבדואית ולהשתלבות של בדואים בחברה הישראלית. במובן זה, **התוכנית המוצעת – העוסקת בהכשרת מנהיגים חינוכיים הלכה למעשה – תואמת בצורה מלאה לליבת הפעולה של כוכבי המדבר.**

תיכון כוכבי המדבר הינו בית ספר על שבטי שאליו מגיעים תלמידות ותלמידים מכל הישובים הבדואים בנגב, מכיתה ט ועד י"ב. התלמידים לומדים בכיתות קטנות ובחלק משמעותי מהשיעורים נמצאים שני מורים בכיתה, על מנת לאפשר קשר אישי לכל ילד עם צוות ההוראה והענקת מענה מתאים ומדויק לכל תלמידה ותלמיד. צוות המורים הינו צוות מעורב, יהודי-ערבי, אשר מדגים הלכה למעשה דו קיום, ומחנך את התלמידים למנהיגות, מצינות, מעורבות חברתית והתנדבות.

לאחר שעות הלימודים הפורמאליות ממשיכים התלמידים לפעילות בלתי פורמאלית ברואפד (בעברית: יובלים) המשמש מרכז לחינוך חברתי, בגישת חינוך בלתי-פורמלי. הרואפד מהווה חלק אינהרנטי של שגרת הלימודים ובמסגרתו עוברים החניכים תהליך חינוכי הכולל רכישת כלים ומיומנויות אישיות, התנסויות ויזמויות לפיתוח אחריות אישית ויכולות מנהיגותיות, ותהליכי בירור וגיבוש זהות אישית. בנוסף לכך, החניכים משתתפים בחוגי טכנולוגיה, סדנאות כישורי חיים, יזמות, התנדבות בקהילה, אמנות, סיורים ועוד. כל זאת כחלק מתוכנית כוללת של פיתוח מנהיגים בדואים צעירים, ערכיים, בעלי כישורי יזמות וחשיבה מחוץ לקופסא שיובילו את החברה הבדואית קדימה.

¹ כוכבי המדבר, תיאוריית השינוי: תהליך התייעצות משותף בהנחיית ד"ר גילה מלך. יוני 2018.

פרופיל תלמידי בית הספר הטרוגני. התלמידים מגיעים מכל רחבי הנגב, מרקעים מגוונים ומשבטים שונים, ובכך מייצגת אוכלוסיית בית הספר את אתגרי החברה הבדואית בנגב, כפי שהוזכרו.

בשנת תש"פ נפתחה בבית הספר מגמת פסיכולוגיה (חינוך) לבגרות (5 יחידות), על פי תוכנית מינהל מדע וטכנולוגיה. במגמה לומדים 14 תלמידים מכיתות יא'-יב'. המגמה נפתחה על מנת לתת מענה לתלמידים שהתעניינו במגמה נוספת שאינה מדעית. המגמה הייחודית שאנו מבקשים לפתוח, נבדלת מהמגמה הקיימת שכן מדובר בלימודי מדעי החברה עיוניים, שנועדו לתלמידים מצוינים, אשר עתידים להוות קבוצה מובילה ומשמעותית בחיי כפר הנוער.

3. סיבות והנמקות לפיתוח התכנית

בתכנית שאנו מציעים, אנו רואים מענה מדויק ליעדים של כוכבי המדבר:

- א. הלימודים במגמה יחזקו את בני הנוער כדור מנהיגי העתיד של קהילותיהם בזכות:
 - המסד העיוני (תיאורטי) שהתוכנית מציעה במדעי החברה ובחינוך.
 - ההתנסות, הלכה למעשה, בזיהוי צרכים בקהילה ובפיתוח מענה חינוכי מתאים.
 - ההתנסות בהפעלת התוכנית תוך יצירת קשרים עם מוסדות הקהילה.
 - ההיכרות המצטברת עם גישות חינוכיות וארגוניים חינוכיים בקהילה הבדואית ומחוצה לה.
- ב. אנו מניחים שההשכלה, ההכשרה והליווי שהתלמידים יקבלו במהלך לימודיהם, יגבירו את המוטיבציה של תלמידי המגמה לקחת על עצמם תפקידים במסגרות החברתיות של בית הספר והרוואפד. מכאן שגם חברת התלמידים בבית הספר תצא נשכרת לנוכח הפעלת המגמה.
- ג. אנו מניחים שהפעלת המגמה תשפיע לטובה על האקלים הבית ספרי. התמודדות עם סוגיות חברתיות בקהילות, תקנה לתלמידים מבט חדש ומפוכח על המציאות החברתית, ותסייע לטיפול אקלים של שותפות בצד אחריות.
- ד. אנו רואים במגמה הזדמנות לקשר בין הלכה למעשה, כלומר בין הלימודים העיוניים במדעי החברה, לבין תרגומם לפעילות חברתית וחינוכית התורמת לחיי חברה שלמים והוגנים יותר. בצוע עבודת גמר מעשית, יגביר את העניין של יותר תלמידים להצטרף למגמת מדעי החברה.

4. ייחודיות התכנית מול תכניות קיימות

נזכיר כי תוכנית זאת אושרה כתוכנית ייחודית בשנת תשע"ט, לבית חינוך אופק בקיבוץ עברון (סמל מוסד: 260125).

ייחודה של התכנית בתרגום של הבסיס התיאורטי הנלמד במדעי החברה אל ההתנסות המעשית בהפעלת תכנית חינוכית וחקר מקרה חינוכי חברתי.

במגמות הלימוד הקיימות לבגרות עיונית, יש בתכנית הלימודים בפסיכולוגיה שני פרקים הנוגעים לחינוך: "למידה" (15 ש"ש) ו-"סוגיות בפסיכולוגיה התפתחותית" (18 ש"ש). עם זאת, נקודת המוצא היא כאמור פסיכולוגיה התפתחותית, בעוד שתכניתנו, מלבד ההבדל בהיקף הלימודים, נלמדת מנקודת מוצא סוציולוגית.

מגמת חינוך קיימת גם במסגרת מגמות המינהל למדע וטכנולוגיה. מגמה זאת, שהייתה בעבר חלק מהחינוך המקצועי בישראל, נועדה להכשיר עובדי צוות וסייעות למעונות יום, פעוטונים וגני ילדים. מכאן ההבדל המהותי למגמה שאנו מציעים.

מבין התכניות הייחודיות לבגרות, קרובה ביותר לתכנית המוצעת היא התכנית ליזמות חברתית, המופעלת בתיכון עין כרם. ההשוואה לתכנית זאת תדגים את ייחודה של תכניתנו. בתכנית מזהים התלמידים אתגר חברתי כלשהו, מתכננים ומפעילים מיזם כמענה לאתגר. עם זאת, גם כאשר המיזם כולל התערבות חינוכית, למשל למול אתגר כגון התנהגות סיכנית של בני נוער, על תלמידי התכנית להישאר בעמדת היזמים והמנהלים, ולא לעסוק בפיתוח ובהפעלה החינוכית.

לבסוף, נזכיר זיקה רעיונית של תכניתנו לתוכנית להתפתחות אישית ומעורבות חברתית, שבאחריות מינהל חברה ונוער. זוהי תכנית להעצמה אישית באמצעות נתינה חברתית, שאינה ממוקדת בחינוך ואינה תכנית לימודים במובן הרגיל של המונח. כמו כן, הדרישה מהתלמידים היא לפעול על פי הנהוג במסגרת שבה הם פעילים, ואילו בתכניתנו יש מסד תיאורטי עצמאי, ועמידה בדרישות של מחקר פעולה, בדומה לקיים למשל בביטופ ובמדעים האחרים.

5. כותבי התכנית ושותפיה

מרכז הפיתוח:

ד"ר גיל גרטל, בעל תואר שני בפיתוח והערכה של תכניות לימודים, ותואר שלישי בחינוך. ניסיון של 25 שנים בפיתוח תכניות לימודים, חלקם באגף לתכניות לימודים במשרד החינוך וחלקם בגופים חיצוניים העובדים עם מערכת החינוך. משמש כיום כמוביל יוזמה חינוכית באגף מו"פ ניסויים ויזמות.

צוות הפיתוח הבית ספרי:

- אריאל ויזל, מנהל כפר כוכבי המדבר.

- מוחמד אלטורי, מנהל בית הספר. בעל תואר שני בניהול מערכות חינוך.

- אורית פרייברג, מנחה פדגוגית. בעלת תואר שני בהיסטוריה, דוקטורנטית לסוציולוגיה של החינוך, מרצה במכללת קיי, יוזמת חברתית ומנהלת לשעבר של בית הספר הדו לשוני בבאר שבע.
- אפרת קרינסקי, רכזת הדרכה ופיתוח תוכן בארגון, וליווי צוותי החינוך הבלתי פורמלי ברוואפד ובחממה למנהיגות והראיידות (החממה לבנות). בעלת תואר שני בחינוך חברה ותרבות.
- ביאן דלאשה, מורה לפסיכולוגיה ומחנכת. בעלת תואר ראשון ותעודת הוראה.
- איה אלבדור, יועצת. בעלת תואר שני בייעוץ חינוכי.

צוות פיתוח תוכנית תשע"ט:

- יפתח גיא, מנהל חינוך מ.א. עמק יזרעאל. לשעבר סגן מנהל מינהל חברה ונוער, משרד החינוך.
- שלומי קסטרו, מנכ"ל מועצת ארגוני הילדים והנוער.
- ד"ר ניר מיכאלי, רקטור אורנים המכללה האקדמית לחינוך.
- זיו שר, מנהל בית חינוך אופק, קיבוץ עברון.
- אורלי רונפלד, רכז מגמת מדעי החברה בית חינוך אופק.
- ירדן אשל, רכזת חברתית בית חינוך אופק.

יועצים שסייעו במהלך הפיתוח בתשע"ט:

- ד"ר שרה שדמי, ראש מסלול: קהילה, מנהיגות, השראה, מכללת אורנים.
- ד"ר הלל וורמן, ראש החוג לחינוך, מכללת אורנים.
- לילי בן עמי, מרכזת תכנית ייחודית לבגרות בתיכון עין כרם.
- ליאור פרלמן, מנהל "דרך רוח", המפעילה מסלולי בגרות מוגברת במדעי הרוח.
- מאיה אשכנזי, פסיכולוגית קלינית, ארגון אחריי! מומחית בסוגיית זהות בני נוער.

6. מורי התכנית

- בצוות בית הספר נשלב את הוראת תחומי הדעת של התכנית ואת ליווי התלמידים בחקר המקרה, באמצעות שילוב בין מורים בית הספר לבין מדריכי החינוך החברתי ברוואפד.
- שילוב זה כשלעצמו יניב תרומה משמעותית לחדר המורים, ורווח למורים ולמורות משתי הקבוצות. בעת פיתוח התכנית שיתפנו את הצוות משני התחומים, ואנו מזהים עניין הדדי רב של הצוותים בשיתוף הפעולה. נדגיש כי כל מורי בית הספר מוסמכים ומוכשרים לעבודתם.
- מורה מוסמך/ת להוראת סוציולוגיה לבגרות: אנו בתהליך איתור ובחירת מורה וצירופו לצוות בית הספר.

- ביאן דלאשה, מורה לפסיכולוגיה. בעלת תואר ראשון בהוראה. ביאן הקימה ומובילה את מגמת הפסיכולוגיה ההתפתחותית הפועלת בבית הספר. מחנכת כיתה, ומובילה את כיתתה בתהליכי המנהיגות והמעורבות החברתית.

- תעריד מסעודין, מורה למתמטיקה, בוגרת תוכנית שיאים במכללת קיי, תוכנית ששמה לעצמה מטרה לפתח מנהיגות בקרב המורים הצעירים בנגב. אחראית פרויקט פר"ח, סטודנטית לתואר שני ניהול מערכות חינוך ובקורס מנהיגות Leading Ambitious Teaching and Learning בשיתוף אוניברסיטת משיגן ומייקרוסופט. בנוסף לתעריד ניסיון רב בהדרכה והיא הייתה שותפה בפעילויות חברתיות נרחבות.

- רים שיבלי, רכזת הכשרות ורכזת שכבת י"ב, בעלת תואר ראשון בחינוך בלתי פורמלי. רים מעורבת בקהילת בית הספר, מובילה מסע ייחודי שנקרא "מסע בחברה הישראלית" עם תלמידי י"א-י"ב. רים תנחה את התלמידים בתהליך הפיתוח של המיזמים.

- איה אלבדור, יועצת בית הספר. בעלת תואר שני בייעוץ חינוכי. איה תלווה את התלמידים בהיבטים רגשיים וחברתיים, כלים בהתמודדות עם אתגרים, עם מציאות מורכבת, סדנאות בהעצמה ומוטיבציה.

- אורית פרייברג, מנחה פדגוגית. דוקטורנטית לסוציולוגיה של החינוך. תלווה את התוכנית מבחינה פדגוגית ותורה את פרקי החינוך: פיתוח תוכניות לימוד, דרכי הוראה, למידה והערכה.

ג. סטודנטים חונכים:

במהלך הלימודים מתחלקים התלמידים לצוותי "מחקר פעולה". אל כל צוות נצוות סטודנט חונך, אשר ילווה את הצוות בפיתוח התכנית החינוכית ובהפעלתה, וכן בתהליכי הבקרה והרפלקציה על ביצוע התכנית. שלבי המעורבות של החונכים, מפורטים בסילבוס התכנית, בהמשך.

הסטודנטים שילוו ויחנכו את התלמידים בכתיבת העבודה יהיו סטודנטים להוראה ממכללת קיי. מכללת קיי הינה מכללה להוראה רב תרבותית, הסגל והסטודנטים - יהודים ובדואים - מגיעים מאזור הנגב. לצד מסלולי לימוד רגילים לתואר ראשון, שני ומסלולי תעודה, ישנן תוכניות לימוד ייחודיות למנהיגות ומצוינות. תכנית נתיבים מסارات – למנהיגות חינוכית-סביבתית בנגב מתמקדת במנהיגות סביבתית, יזמות חינוכית וחינוך בלתי פורמלי. זוהי תוכנית לתואר ראשון ותעודת הוראה בגיאוגרפיה ובחינוך בלתי פורמלי המיועדת לסטודנטים בדואים. בשנה זו, סטודנטים של התוכנית מתנסים בבית הספר בהובלת פרויקט PBL ובשנה הבאה הם ישתלבו בליווי וחונכות של תלמידי המגמה. מדובר בסטודנטים איכותיים, בעלי רצון להשפיע ולהוביל שינוי, סטודנטים המכירים את הקהילות והאתגרים שאותם יחקרו התלמידים. הליווי יעשה במסגרת שעות ההתנסות של הסטודנטים.

ד. מרצים אורחים:

בכמה מפרקי התכנית נקבעו סדרות "מפגשים" עם מומחי תוכן שיבואו למליאת הכיתה:

1. מפגשים עם מובילים של ארגוני חינוך בלתי פורמלי.

2. מפגשים עם מובילים במסלולי חינוך (פורמלי) ייחודיים.

3. מפגשים עם ראשי רשויות במרחב הקהילתי של בית הספר.

4. מפגשים עם מובילים באפיקי חינוך של צעירים (שנת שירות, מכינות ותנועות בוגרים).

7. תלמידי התכנית

התכנית פתוחה בפני כל התלמידות והתלמידים, בוגרי כיתה ט', לאחר שבחרו במגמה זאת. בתהליך הבחירה תוצג התכנית בפני התלמידים, תוך הדגשת היבטיה העיוניים והמעשיים, וכן נדגיש שהמגמה מדברת בשפת "כוכבי המדבר" ועונה בדיוק על חזון ומטרות כפר הנוער.

במרבית הישובים הבדואים בנגב כמעט ולא קיימת פעילות חינוך חברתי-ערכי, לא כל שכן תנועות וארגוני נוער. עם זאת, כפר הנוער כוכבי המדבר שם לעצמו כמטרה למשוך תלמידים ותלמידות בעלי פוטנציאל מנהיגותי, בעלי רצון ומוטיבציה להתפתח ולהשפיע על עתידם ועל עתיד קהילתם.

ככלל, בבית הספר, בזכות השילוב בין לימודים פורמליים למסגרת בלתי פורמלית יש מודעות חברתית גבוהה, המקבלת ביטוי למשל בתכני הלימוד בהם משולבים היבטים חברתיים העוסקים בקהילה ומנהיגות. במערכת השעות מוקדשות 8 שעות שבועיות לפעילות בלתי פורמלית בהתאם לתוכנית ערכית חברתית המדגישה את החיבור לקהילה, שייכות ומנהיגות. במסגרת תכנית זו חווים התלמידים פיתוח אישי וחברתי, לצד רכישת כלים למיומנויות, מעורבות חברתית, יזמות ופיתוח פרויקטים.

בשנתון הרלוונטי למגמה (כיום תלמידי ט') יש 66 תלמידים. על פי ניסיון שנים קודמות, התלמידים מעוניינים במגוון מגמות, ריאליות והומניות, כאשר ישנה חשיבות לנסות ולחבר את עולם התוכן של המגמות לרציונל הכללי של בית הספר.

אנו משוכנעים ששילוב של מרכיב עיוני בסוציולוגיה יחד עם מרכיב מעשי בחינוך, הממוקד בפעילות מנהיגותית חינוכית בקהילות, יהיה אטרקטיבי לתלמידנו. המגמה תמשוך תלמידים שמגלים עניין ומעורבות בקהילות מהן הם מגיעים, תלמידים אשר בוחנים בעין ביקורתית מתוך כוונה ליזום ולהוביל שינוי.

כפי שאנחנו מכירים את תלמידי ט', אכן יש בתוכם קבוצה של לפחות 25 תלמידים המתעניינים בלימודי המגמה. כמו כן בכוונתנו לערוך ראיונות אישיים למועמדים, במהלכם נבקש לוודא שהם מבינים את פוטנציאל יכולת ההשפעה והעשייה שלהם, תלמידים בעלי מוטיבציה גבוהה אשר מוכנים להשקיע וליזום, בעלי יכולות תכנון, ארגון והובלה, תלמידים היודעים לשתף פעולה ורואים באקטיביזם ערך מהותי ומשמעותי.

8. החברה וצרכיה

מציאות החיים של החברה הבדואית בנגב מושפעת עמוקות ממערכת היחסים עם מדינת ישראל. הקמת המדינה נושאת עמה משקעים כבדים מבחינת הזיכרון ההיסטורי הבדואי, ועד היום קיים פער תהומי בין הנרטיב הבדואי לנרטיב של רשויות המדינה, בסוגיות כגון זכויות הקניין בקרקעות.²

מדינת ישראל ניסתה לקדם מעבר להתיישבות מוסדרת, בהקימה יישובי קבע לטובת האוכלוסייה הבדואית בנגב. מהלך זה הותיר עשרות יישובים שאינם מוכרים על ידי המדינה, ואף יצר מתח פנימי בין מהלכי המודרניזציה והמנהיגות ברשויות לבין המנהיגות המסורתית בשבטים.³

כללו של דבר, החברה הבדואית בנגב ממוקמת בפריפריה הגאוגרפית והחברתית של מדינת ישראל. כל שבעת יישובי הקבע של הבדואים בנגב מדורגים באשכול חברתי כלכלי הנמוך ביותר. לעוני השפעה רחבה על כל מדדי איכות החיים, כגון צפיפות, בריאות, תעסוקה והשכלה.

הישיג התלמידים הבדואים במבחנים הסטנדרטיים של משרד החינוך הם הנמוכים ביותר במדינה. כ-30 אחוזים מבני כל שנתון נושרים מלימודים במהלך התיכון, ורק כ-20 אחוזים מסיימים תיכון עם תעודת בגרות המאפשרת המשך לימודים גבוהים.

התוכנית מתייחסת ועונה לצורכי החברה בשני אופנים: ראשית, התוכנית כוללת סיורים וביקורים ביישובים ובקהילות, לרבות מפגש עם בעלי תפקידים ברשויות ובארגונים חינוכיים הפועלים בחברה הבדואית בנגב. כמו כן, התוכנית כוללת פרק לימוד על הגיאוגרפיה ההיסטורית של החברה הבדואית בנגב, פרק אשר יעניק לתלמידים נקודת מבט אמיצה ופתוחה על מציאות חייהם.

שנית, התוכנית מטפחת מנהיגות חינוכית בקרב התלמידים, באמצעות מחקר השדה שהתלמידים יבצעו, והתוכנית החינוכית שהם יפתחו. כפי שהוזכר, על פי "תיאוריית השינוי" שאומצה בכוכבי המדבר, פיתוח מנהיגות צעירה מהווה אמצעי מרכזי לקידום החברה הבדואית בנגב ולפתרון מצוקותיה.

² מיכל טמיר, גרשון גונטובניק, אתגר המציאות של הקהילה הבדואית בנגב. בתוך: משפט, מיעוט וסכסוך לאומי, הפקולטה למשפטים אוניברסיטת תל אביב. 2017. עמ' 429 - 478.

³ שירי ספקטור בן איר, הסבדרת ההתיישבות הבדואים בנגב. הכנסת, מרכז המחקר והמידע. 2013.

ב. התפיסה הרעיונית של התכנית

1. תחומי הדעת בתכנית: סוציולוגיה וחינוך

סוציולוגיה היא דיסציפלינה מדעית החוקרת את החברה האנושית ומהווה תשתית לתחומי לימוד ומחקר רבים. לימודי סוציולוגיה מקנים ידע תיאורטי וכלים לחשיבה ולהסתכלות ביקורתית על המציאות החברתית, ועל הגורמים המעצבים אותה. חינוך נחשב כדיסציפלינת התמחות פרקטית, הנשענת על מספר תחומי הגות ומעשה.

השילוב בין סוציולוגיה לחינוך מאפשר שילוב בין הלכה ומעשה. כפי שבחרנו בתכנית זאת: בין חקירה של "בעיה חברתית" במרחב הקהילתי של בית הספר, לבין התערבות באמצעות "מענה חינוכי", שנועד להתמודד ולצמצם את הבעיה החברתית.

מתוך לימודי הסוציולוגיה, "בעיה חברתית" נוצרת כאשר יחיד או קבוצה מודרים, חסומים או מוסללים, כך שנמנע מהם לספק את צורכיהם (בהשוואה לקבוצות אחרות); וכאשר הגורם והפתרון לבעיה הם חברתיים ומשפיעים על היקף רחב של אנשים.

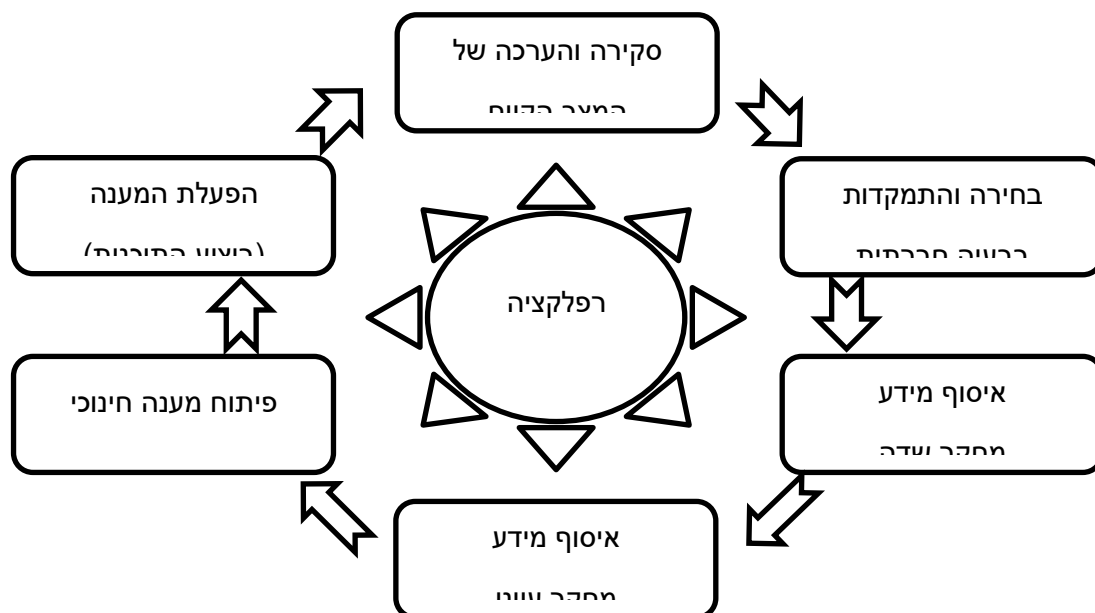
מתוך לימודי החינוך, "מענה חינוכי" היא תכנית התערבות של מספר מפגשים ופעולות, שנועדה להעמיק את הידע וההבנה בתחום מוגדר, להוביל למודעות רגשית ולגיבוש עמדות, ולשכלל מיומנויות ויכולות פעולה הקשורות לתחום.

דרך הלימוד תהייה כמחקר פעולה, כאשר שאלת המחקר הכללית היא: באיזו מידה ובאילו תנאים התערבות חינוכית x תורמת לפתרון בעיה חברתית y ?

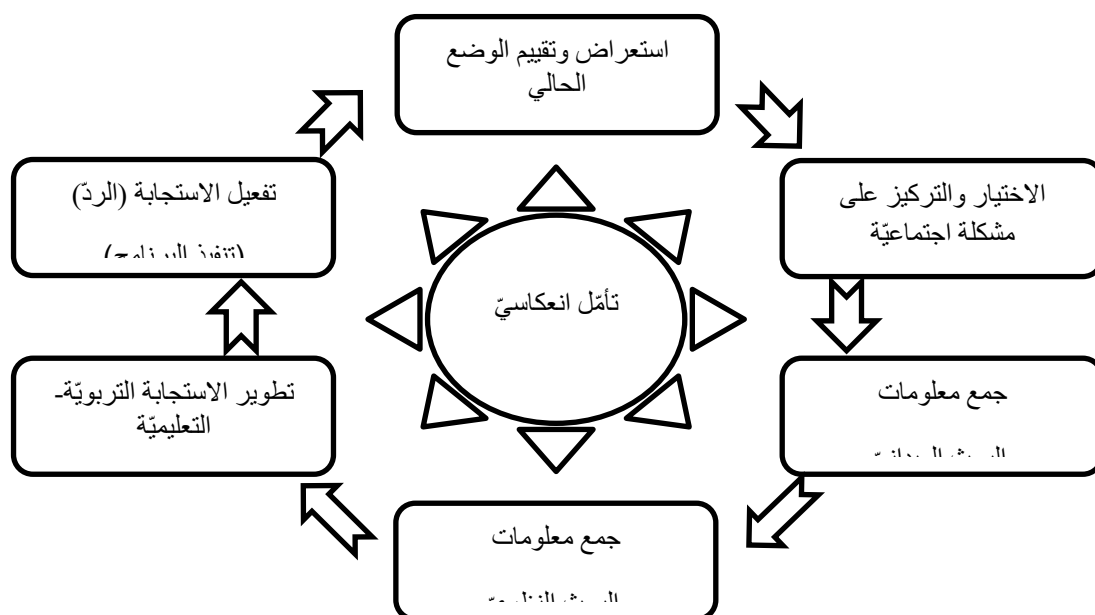
המשתנים של מחקר פעולה (ראו איור 1) מכתיבים במידה רבה את רצף התוכן של התכנית: סקירה של המצב הקיים בזירה החברתית, בחירה והתמקדות בבעיה חברתית, איסוף מידע במחקר שדה ובמחקר עיוני, פיתוח מענה חינוכי והפעלתו. כל אלה תוך משוב ורפלקציה תמידיים.

איור 1:

רציונל מחקר פעולה

الأساس المنطقي لبحث العمل:

2. הרצף הלימודי

המהלך הלימודי המרכזי בתכנית כולל איתור "בעיה חברתית" במרחב הקהילתי של בית הספר, ופיתוח והפעלה של "מענה חינוכי" להתמודדות עמה או לצמצומה (איור 2 להלן).

ביתר פירוט, המהלך הלימודי מתחלק לחמישה שלבים: התבוננות חוקרת במרחב הקהילתי של בית הספר, המשגה של בעיה חברתית, פיתוח תכנית חינוכית, הנהגת מדריכים וחניכים להפעלת התכנית, ומחקר פעולה להערכה ולרפלקציה אודות התכנית.

ההמשגה תיעשה על יסוד בסיס תאורטי במדעי החברה, שילמדו בשתי יחידות החובה בסוציולוגיה, וכן ביחידה השלישית (הראשונה של התכנית הייחודית), העוסקת בחינוך. ביחידה זאת שלושה פרקי לימוד: מחשבת החינוך, חינוך בלתי פורמלי ויזמות, תכנון ופיתוח חינוכי.

התבוננות חוקרת ופיתוח התכנית החינוכית יעשו במסגרת יחידת הלימוד הרביעית. בכלל זה: רכישת כלים למחקר פעולה, מחקר שדה ומחקר עיוני של הבעיה החברתית הנבחרת, וסדנה לפיתוח המענה החינוכי.

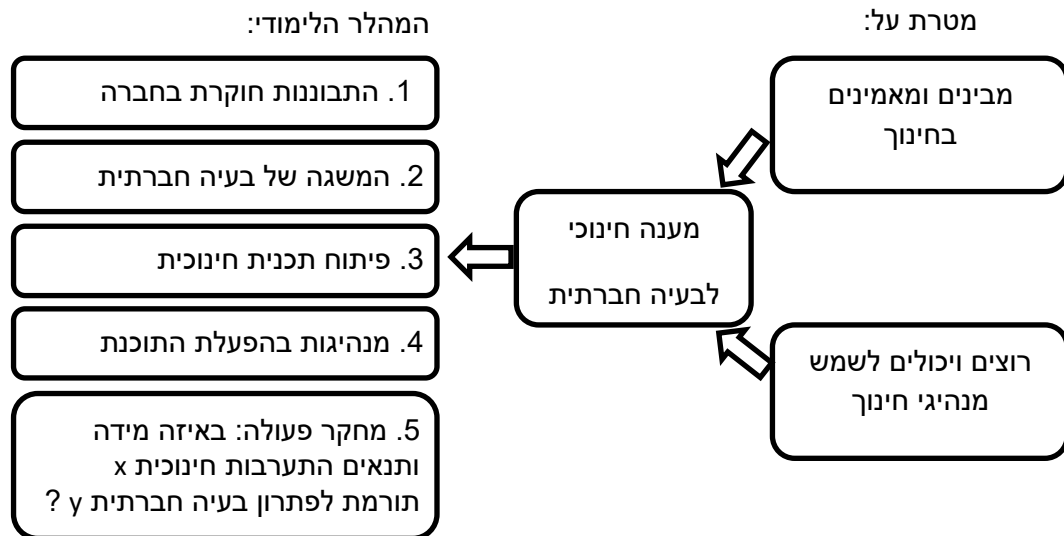
הנהגה של הפעלת התכנית, הערכה ורפלקציה יעשו במסגרת היחידה החמישית. בנוסף, בחלקה האחרון של התכנית (יחידה 5) יוקדש פרק לימוד לסיכום התכנית ולגיבוש זהותם החינוכית של התלמידים.

לוח 1: רצף פרקי התוכנית

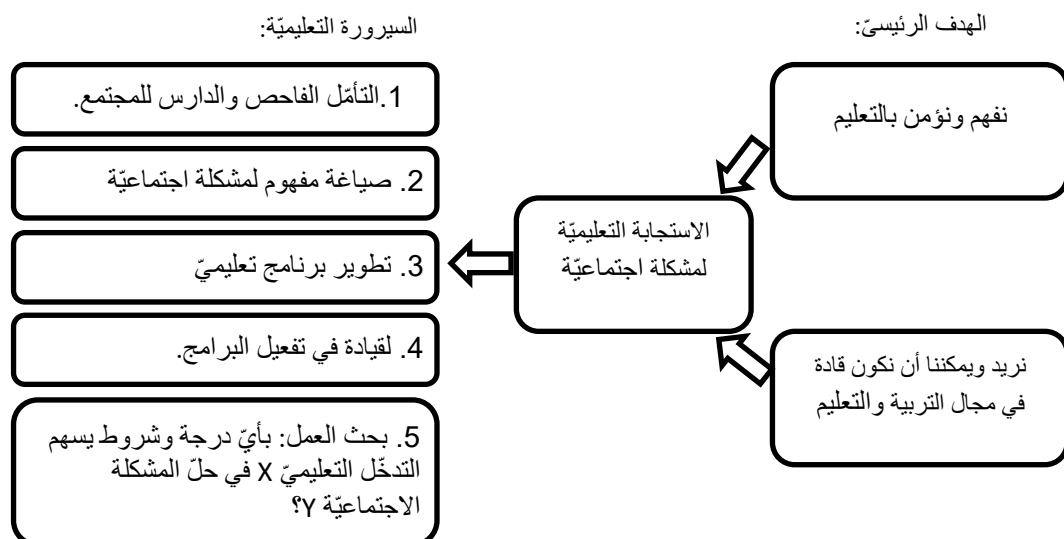
שעות	פרקי לימוד	יחידות לימוד	כיתה
30	תרבות (בגרות חיצונית)	יחידה 1 – סוציולוגיה (90 שעות)	י'
30	קבוצה (בגרות חיצונית)		
30	בחירה: תרבות נוער, מגדר, עבריינות נוער		
30	יזמות תכנון ופיתוח בחינוך	יחידה 3 – חינוך (90 שעות)	
30	חינוך בלתי פורמלי		
30	מחשבת החינוך		
30	משפחה (בגרות חיצונית)	יחידה 2 – סוציולוגיה (90 שעות)	יא'
34	חיברות (בגרות חיצונית)		
26	בחירה: רב תרבותיות, מנהיגות		
24	כלי מחקר ומחקר פעולה	יחידה 4 – מבעיה חברתית למענה חינוכי (90)	
46	אתגרי החברה במרחב קהילות בית הספר		
20	פיתוח מענה חינוכי		
60	הפעלת התוכנית בקרה ורפלקציה	יחידה 5 – הקליניקה החינוכית (90 שעות)	יב' עבודה מעשית
30	פרק סיכום – זהות חינוכית		

איר 2:

רציונל התוכנית

الأساس المنطقي للبرنامج:

3. פרקי הלימוד

יחידת לימוד 3 - חינוך (כיתה י')

מטרת היחידה לפתוח עבור התלמידים, ויחד איתם, חלונות להיכרות עם מושגים, מחשבות, גישות, דרכי פעולה ואתגרים מרכזיים בחינוך.

היחידה תלמד בכיתה י', בהיקף 90 שעות והיא מחולקת לשלושה פרקי משנה. פרקי המשנה מסודרים ברצף שמהמוחשי למופשט, כלומר מהדגמה והמחשה של הדברים כפי שהם מופיעים במרחב החיים של התלמידים, אל הפשטה והמשגה עיוניים. כמו כן, התכנים נבחרו מתוך זיקה לפרויקט הגמר (מטלת הביצוע) שעל התלמידים לפתח ולבצע ביחידה החמישית של התכנית, כך שכל למידה משרתת את הידע והכישורים שיידרשו.

א. יזמות, תכנון ופיתוח חינוכי:

הפרק הראשון נפתח בסיור לימודי ביוזמה חינוכית חברתית, כגון זאת שהתלמידים יתבקשו לפתח, במטרה לצייר לעיניהם את תמונת היעד של מסלול הלימודים. על יסוד הדוגמה יכירו התלמידים מודל לפיתוח תכנית חינוכית – דהיינו המשתנים שיש להתייחס אליהם בתכנון; אמצעים חינוכיים מתקדמים בטכנולוגיות מידע ותקשורת (ICT); וכן אתגרים מרכזיים בתכנון חינוכי: יכולתנו לתכנן חינוך ולמדוד תוצאות של התערבות חינוכית.

ב. חינוך בלתי פורמלי:

הפרק השני נועד להציג בפני התלמידים את מרחבי החינוך שמחוץ לבית הספר ולמערכת הפורמלית המוכרת להם. צוותי התלמידים יחקרו את ארגוני החינוך הקיימים במרחב הקהילתי של בית הספר, ובתוך כך יכירו את מאפייני החינוך הבלתי פורמלי; ויעמדו על חשיבותו של המעשה החינוכי בעיצוב פני החברה והקהילה.

ג. מחשבת החינוך:

הפרק אודות מחשבת החינוך נועד להרחיב את דעת התלמידים בכל הקשור לחינוך. דהיינו, ההכרה שמאחורי המעשה החינוכי ניצבת השקפת עולם, הנוגעת במתח שבין זכותו של היחיד להתפתחות אוטונומית, לבין זכותה של החברה לכוון ולהשפיע על התפתחות חבריה. בתוך כך, ידרשו התלמידים להתחיל בגיבוש תפיסתם החינוכית, אשר תלך ותבשיל בהמשך הלימודים.

יחידת לימוד 4 - מבעיה חברתית למענה חינוכי (כיתה יא')

מטרת היחידה להשתמש בידע התיאורטי שנלמד ביחידות הקודמות (סוציולוגיה וחינוך) על מקרה פרטי, רלוונטי לעולמם של התלמידים, במרחב החברתי-קהילתי של בית הספר.

היחידה תלמד בכיתה יא', בהיקף 90 שעות והיא מחולקת לארבעה פרקי משנה. הפרקים מסודרים כך שיובילו את התלמידים לבחירה של בעיה חברתית, ולפיתוח מענה חינוכי מתאים.

התלמידים יפעלו כצוותי מחקר שבהם שניים עד שלושה תלמידים. מלבד מורי המגמה יצטרפו לצוותי התלמידים סטודנטים כחונכים מלווים.

א. מחקר פעולה

בפרק זה נגבש עם התלמידים את שלבי עבודתם, על פי מודל מחקר פעולה. מחקר פעולה הוא מחקר רפלקטיבי בתחום מדעי החברה והחינוך. עיקרו: "פעולה על אנשים, בזירה חברתית רלוונטית, על מנת לחולל שינוי באנשים עצמם, ועל ידי כך לחולל שינוי בזירה שבה הם פועלים".

מבנה שאלת המחקר הכללית היא: באיזו מידה ובאילו תנאים התערבות חינוכית x תורמת לפתרון בעיה חברתית y? והיא נשענת כל הגדרת בעיה חברתית (להלן סעיפים ב'-ג') ועל פיתוח מענה חינוכי (להלן סעיף ד').

הכלים הנדרשים לביצוע מחקר פעולה הם כלים רפלקטיביים להערכת המצב בזירה: תצפיות, ראיונות, סקרים וניתוח מסמכים. הכלים ישמשו אותנו בשני שלבים במחקר: בשלב איסוף המידע להגדרת הבעיה החברתית והמענה החינוכי, ובשלב הבקרה וההערכה של הביצוע.

ב. מחקר שדה - אתגרי החברה במרחב בית הספר

בשלב זה, יבחר כל צוות בעיה חברתית שבה יתמקד בהמשך הלימודים. כדי להקל על התלמידים בהתמודדות עם הבעיה, פיתוח והפעלה של תכנית חינוכית, מומלץ שהבעיה תהיה בתחום טיפולו של ארגון קיים, שבמסגרתו (ובעזרתו) יפעלו התלמידים.

בעיה חברתית ראשיתה ביחיד או בקבוצה בחברה, שהם מודרים או חסומים, כך שאינם מקבלים מענה לחלק מהצרכים שלהם (בהשוואה לקבוצות אחרות בחברה). כדי לתת מענה לבעיה יש הכרח לחקור את הזירה החברתית הרלוונטית, בשאלות הבאות:

1. מי הם היחיד או הקבוצה שעליהם חלה הבעיה החברתית?

2. מהי החסימה שהם חווים?

3. מה העמדות שלהם ושל קבוצות אחרות סביבם בסוגיה זאת?

ג. חקר עיוני של הבעיה החברתית:

בשלב זה יעמיקו הצוותים את החקירה, באמצעות מידע שהוא מעבר לזה שמצאנו בשטח. דהיינו: ספרים, מאמרים, מידע בתקשורת ומומחי ידע. נבחן את השאלות הבאות:

1. מה מקור הבעיה החברתית? כיצד נוצרה?

2. מדוע הבעיה החברתית נשמרת לאורך זמן?

3. איזה פעולות נעשו לפתרון הבעיה ובאיזה מכשלות נתקלו?

בעבודה שבוצעה עד כאן נוכל לענות על שתי שאלות מתוך מודל האופן לפיתוח התכנית החינוכית: מדוע? איזה בעיה אנחנו רוצים לפתור, ולמה? למה זה חשוב ואיזה טוב יקרה אם נתערב?

ד. פיתוח המענה החינוכי:

בשלב הפיתוח ננתח את המידע שאספנו ונעלה הצעות שונות כיצד ניתן לבטל או להחליש את החסימה, על מנת לפתור את הבעיה החברתית. בניתוח המידע נענה על שתי שאלות נוספות במודל הפיתוח:

מי קהל היעד? למשל, האם אנחנו רוצים לפעול על חברי הקבוצה החסומה, על מנת שיוכלו בעצמם לפעול ולהשתחרר מכבלי החסימה, או שאנחנו רוצים לפעול על אנשים שמחוץ לקבוצה החסומה על מנת שייצמצמו את היקף החסימה.

מה תוכן ההתערבות? כלומר, איזה ידע, עמדות ויכולות אנחנו רוצים להבנות אצל קהל היעד, על מנת שיתגברו על החסימה החברתית.

על יסוד אלה נוכל להמשיך בפיתוח התכנית בארבעת המשתנים שנתרו:

מי המחנכים? מה רצף הפעולות שנבצע? מה הם משאבי הזמן הנדרשים? והיכן נבצע את הפעולות?

יחידת לימוד 5 - הקליניקה החינוכית (כיתה יב')

מטרת היחידה ללוות את התלמידים בהפעלת התכנית שפיתחו, באמצעות בקרה ורפלקציה מתמשכים, וכן להכליל את כלל הידע והניסיון שנרכשו במהלך הלימודים לכלל תובנה על זהותם החינוכית.

היחידה תלמד בכיתה יב', בהיקף 90 שעות, והיא מחולקת לשני פרקי משנה.

א. הפעלת התכנית, בקרה ורפלקציה:

צוותי המחקר של התלמידים יפעילו את התכניות שפיתחו ביחידת הלימוד הקודמת.

בסיום כל אחד מארבעת שלבי ההפעלה, יתכנס כל צוות לדיון פנימי; וכן יוקצה זמן במליאת הכיתה שבו כל צוות יציג את התקדמותו לקבלת משוב עמיתים.

השלבים הם: ניהול וארגון לקראת הפעלת התכנית; מעקב שוטף אחר הפעלת התכנית; הערכת התכנית לאחר הפעלתה; הצגה מסכמת של התכנית.

ב. זהות חינוכית

פרק סיכום התכנית במהלכו יכלילו התלמידים את הידע והניסיון שרכשו לכלל תובנות על האופן שבו הם תופסים את החינוך. בפרק זה שני חלקים, שלכל אחד מהם תרומה לדיון המסכם בזהות החינוכית:

1. הפדגוגיה הביקורתית והפדגוגיה הטיפולית: בתכנית הלימודים הוצג החינוך ככלי שמאפשר שינוי חברתי והתמודדות עם בעיות חברתיות. נאתגר תפיסה זאת באמצעות הפדגוגיה הביקורתית, הטוענת שהחינוך הוא דווקא כלי שמשמר את הסדר החברתי מעמדי. בהתאם לעמדה זאת התפתחו גישות חינוך שבהם נעשה שימוש בכלים טיפוליים, בתקווה כי כל ניתן יהיה לסייע בידם של אוכלוסיות מודרות ומוחלשות.

2. בחלק השני, יפגשו התלמידים עם נציגי שתי קבוצות העוסקות בחינוך: צעירים במסגרות של שנת שירות, מכינות ותנועות בוגרים; ומורות ומורים בבתי הספר. בירור תפיסת החינוך של נציגי קבוצות אלה, יסייע בידי התלמידים לגבש את תפיסתם שלהם.

4. מטרת התכנית

מטרת העל

התלמידות והתלמידים, בוגרי התוכנית, יבינו את כוחה של התערבות חינוכית להתמודד עם בעיות חברתיות, ידעו כיצד לעשות זאת, וירצו ליישם זאת בקהילותיהם.

דהיינו שהם בעלי הידע וההבנה בחינוך ובתחומים המשיקים (קוגניטיבי); מכירים בכוחו של החינוך לעצב את פני החברה לעתיד ומגבשים ובוחנים את השקפת עולמם (רגשי- ערכי); מודעים לקורה בחברה, ומיומנים בכלים הנדרשים (כישורים); ובעלי תחושת מסוגלות ואחריות כלפי הקהילה והחברה (חברתי).

א. מטרות בתחום הידע:

(השכלה תיאורטית בתחומי הדעת חינוך וחברה)

1. התלמידים יבינו את המושגים המרכזיים בתחומים סוציולוגיה וחינוך.
2. התלמידים יכירו הוגי חינוך ותפיסות חינוך מרכזיות.
3. התלמידים יבינו את הקשר בין גישה חינוכית לבין אידיאולוגיה חברתית.

ב. מטרות בתחום המיומנויות:

קוגניטיביות:

1. התלמידים יפתחו ויבטאו חשיבה ביקורתית כלפי תופעות חברתיות- תרבותיות.
2. התלמידים יסגלו את היכולת להעלות מגוון נקודות מבט ביחס לנושאים הנלמדים וידעו לעמוד על יתרונותיהן ומגבלותיהן.
3. התלמידים ילמדו לפתח תכנית עבודה על פי משתניה.
4. התלמידים יתנסו במחקר שדה ובמחקר עיוני, וישכללו את יכולות החקר שלהם. הם יתוודעו לכלי מחקר שונים (כמו: תצפית, ראיון, שאלון סקר) וידעו ליישםם ולהפיק מהם תובנות.
5. התלמידים יתוודעו לעקרונות הערכה מעצבת עצמאית, ויעריכו באמצעותה את התכנית החינוכית שפיתחו.

אישיות:

1. התלמידים ישכללו את יכולות הביטוי בכתב ובעל פה וילמדו להביע עמדה מנומקת ביחס לסוגיות הנלמדות.
2. התלמידים יועצמו מבחינת ערכם העצמי, יכולתם להנהיג ונכונותם לעבוד בצוות.
3. התלמידים יפתחו הכרה וביטחון ביכולתם להשפיע על הסביבה החברתית.
4. התלמידים ישכללו את יכולת הרפלקציה והמשוב האישי.

בינאישיות:

1. התלמידים יתנסו בדיונים ובהובלתם, תוך הקפדה על תרבות נאותה של שיח והקשבה לאחר.
2. התלמידים יתנסו ברתימה ושכנוע של בעלי התפקידים במוסדות הקהילה, שבהם הם יפעילו את התכנית החינוכית שפיתחו.
3. התלמידים יפתחו את היכולת לתת ביקורת ולקבלה באופן מכבד וענייני.

ב. מטרות בתחום הערכים:

(חשיפה ועיבוד העמדה הרגשית- ערכית)

1. התלמידים יקבלו השראה מהיקפו של תחום החינוך, מורכבותו והרלוונטיות שלו.
2. התלמידים יפתחו מודעות ורגישות לאתגרים בקהילה ובחברה.

5. דרכי ההוראה ומרחבי הלימוד

אנו שואפים לגבש את קבוצת התלמידים (מליאת הכיתה) כקבוצה חברתית שיתופית, בעלת גאווה והווי פנימי. לשם כך למגמה יהיה מרחב עצמאי שירוהט בהתאמה ללמידה חברתית (מעגל שולחנות), לסדנה לפיתוח עזרים (שולחן עבודה וחומרי יצירה) ולתצוגה של תוצרי עבודה (לוחות).

דרכי ההוראה הן עניין מרכזי בתכנית שכן באמצעותן אנו ממחישים לתלמידים את התוכן הנלמד: תפיסה חינוכית המשלבת בין פורמלי לבלתי פורמלי. כמו כן נרצה להדגיש העמקה על פני "הספק של חומר", התנסות על פני "הוראה פרונטלית", דיאלוג על פני "שינון" ואחריות על פני פסיביות. בכלל זה:

א. למידה חברתית: מטלות למידה בצוותים למשא ומתן ולהתמודדות עם גיבוש עמדות משותפות.

ב. הנהגה עצמית: התלמידים יציגו את תוצרי עבודתם ויובילו דיונים במליאת הכיתה.

ג. שילוב שדה וכיתה: התלמידים יחקרו את המרחב הקהילתי של בית הספר, תוך ביקור במקומות הרלוונטיים ומפגש עם האנשים הפועלים במקומות אלה.

ד. שימוש בטכנולוגיות מידע ותקשורת, כגון: שיתוף המידע שנאסף ברשת, תיעוד ההתנסות של כל צוות בבילוג, שיחות וידאו עם מומחי-ידע מרחוק וכדומה.

6. הערכה

פירוט של כלי הערכה, נימוקי המשקל והמחזונים מצוי בנספחים.

משקל	כלי הערכה	שעות	יחידת לימוד 3
15%	עבודה כתובה: פיתוח יחידת לימוד	30	תכנון יזמות ופיתוח
15%	הצגת מאמר במליאת הכיתה		בחינוך
50%	דוח ביקור בארגון בלתי פורמלי בכתב ובע"פ	30	חינוך בלתי פורמלי
20%	הובלת דיון במליאה על מאמר מהמקראה	30	מחשבת החינוך

משקל יתר ניתן לדוח הביקור כיוון שהוא מחייב שימוש במיומנויות מגוונות. פירוט בנספח 3.3

משקל	כלי הערכה	שעות	יחידת לימוד 4
	מיושם בפרקי הלימוד הבאים	30	מחקר פעולה
15%	פרק א' של <u>עבודת הגמ</u> : המרחב החברתי של ב"ס	48	אתגרי החברה
15%	פרק ב': כלים לאיסוף מידע במחקר שדה		במרחב קהילות בית
15%	פרק ג': מיפוי והגדרת הבעיה החברתית		הספר
15%	פרק ד': רקע תיאורטי למושג "בעיה חברתית".		
15%	פרק ה': רקע היסטורי להיווצרות הבעיה החברתית		
25%	פרק ו': המענה החינוכי. מחוון 4.2	24	פיתוח מענה חינוכי

משקל יתר ניתן לפיתוח המענה שכן הוא מחייב הכללת המידע מפרקים קודמים. נספח 4.2

משקל הערכה	כלי הערכה	שעות	יחידות לימוד 5
------------	-----------	------	----------------

20%	פרק ז': ניהול וארגון הפעלת התכנית	60	הפעלת התכנית, בקרה ורפלקציה
20%	פרק ח': הפעלת התכנית: סיכום הפעולות		
20%	פרק ט': הערכה של הפעלת התכנית		
40%	הצגה מסכמת של התכנית לוועדת שיפוט		
	פרק העשרה	30	זהות חינוכית

משקל יתר ניתן להצגה המסכמת שכן היא מחייבת הכללת המידע מפרקים קודמים. נספח 5.1

יחידה 3 – חינוך, כיתה י' (90 שעות)

א3. יזמות, תכנון ופיתוח חינוכי – 30 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
מבעיה חברתית למענה חינוכי: הצגת רציונל התכנית.	6	- יראו בתכנית ככזאת הנשענת על המציאות החברתית: הידע מתחיל בשטח. - יזהו את גבולות התוכן בתכנית: מנהיגות חינוכית לשינוי חברתי. - יבינו את המושגים המרכזיים: בעיה חברתית ומענה חינוכי.	צורך, בעיה חברתית, חשיבה יזמית, תכנון, מענה חינוכי, מבנה הארגון, דרכי פעולה.	סיור (ביקור) ביוזמה מדגימה: מפגש עם היוזמים, השתתפות בפעילות עם נוער במקום ושיחה מסכמת עם צוות המדריכים. בסיכום בכיתה לחלץ מושגים מרכזיים		- אתר האינטרנט ומידע שנקבל מהיוזמה שתבחר כמדגימה. ראו נספח 3.2 ארגונים בלתי פורמליים במרחב הקהילתי של בית הספר. - בנושא החינוך ככלי לשינוי חברתי: - أبو عصبه ، خالد (٢٠٠٦) . جهاز التعليم في إسرائيل : البنية ، المضامين ، التيارات وأساليب العمل . رام الله : مدار .
תכנון חינוכי: המענה החינוכי לבעיה חברתית נעשה באמצעות תכנון חינוכי.	6	- יבינו את הרציונל של תכנון חינוכי: תרגום צורכי החברה, תחום הדעת וצורכי התלמידים לרצף פעולות שאמורות להשיג מטרה חינוכית. - יכירו במגבלות התכנון והניבוי בתחום ההתנהגות החברתית.	תכנון חינוכי, ניבוי התנהגות	קריאה מודרכת במאמרים, דיון בגישות השונות		- ميعاري، محمود، محرر (2014) مناهج التعليم العربي في إسرائيل: دراسات نقدية في مناهج اللغة العربية والتاريخ والجغرافيا والمدنيات". الناصرة: لجنة متابعة قضايا التعليم العربي والمجلس التربوي العربي. - גורי רוזנבליט, ש. (2014), תכנון לימודים, הוראה והערכה, כרך א', הוצאת האוניברסיטה הפתוחה. - דול ו. (1999), השקפה פוסט מודרנית על חינוך – מבט חדש על תכנית הלימודים, ספרית הפועלים.
מודל האופן לתכנון לימודים: תכנון גמיש שבו הכרעה בשאלת תכנון אחת משפיעה על דרגות החופש בהכרעה לשאלות אחרות.	6	- יבינו את השאלות להכרעה בתכנון חינוכי ואת השפעתן ההדדית. - יישמו את המודל הנלמד על מקרה נבחר.	תוכן, מטרות, צורך, מתחנך, סביבה לימודית, דרכי הוראה, משאב זמן	כל צוות בוחר נושא ומתנסה בהכרעות המודל. הצגה במליאה ודיון	עבודה כתובה בצוותים: פיתוח יחידת לימוד לנושא אקראי באמצעות מודל האופן. מחונן 3.1	מודל האופן – ראו נספח 3.1

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
חדשנות בעידן הניו-מדיה: שימוש בטכנולוגיות מידע ותקשורת (ICT) בחינוך.	6	- יבינו את ההשפעה של הניו-מדיה על החינוך. - ירכשו שליטה בכלים שילמדו.	חדשנות משבשת, פירמידת מידע, רשת, הכיתה ההפוכה, רשתות חברתיות ושיתופיות, פדגוגיה חדשנית (מוטת עתיד),	סדנה המועברת על ידי מומחי תוכן של MindCET, מרכז לחדשנות ולפיתוח טכנולוגיות בחינוך, ירוחם.		- בתיאום עם MindCET ירוחם - מלמד ע. וגולדשטיין א. (2017), הוראה ולמידה בעידן הדיגיטלי, מכון מופת. המאמרים: "השפעת המהפכה הדיגיטלית על החינוך" "למידה והוראה בסביבה של רשתות חברתיות" - פדגוגיה מוטת עתיד 2 – באתר משרד החינוך
הערכה ומדידה בחינוך: כיצד נדע שההתערבות החינוכית הצליחה?	6	- יבינו את הצורך בהערכה, בקרה ומדידה של החינוך. - יבינו את הטיעונים במחלוקת לגבי יכולתנו למדוד חינוך. - יציגו מאמר ויובילו דיון במליאת הכיתה.	הערכה, הערכה מעצבת, מדידה, סטנדרטים,	כל צוות בוחר את אחד המאמרים ומכינו להצגה ולדיון במליאת הכיתה	הצגת מאמר בנושא הערכה ומדידה במליאת הכיתה. מחונן 3.2	- الحريري، رافدة (2011) التقييم التربوي الشامل للمؤسسة المدرسية. عمان: دار الفكر. ط. 2. جرجورة، وليد الياس. (2009) مسارات في التقييم والتأهيل. كفر قرع: دار الهدى. - מאמרים מתוך: הד החינוך , פ"א 7, יוני 2007: - וולנסקי ע. "מחיר הסטנדרטים" - אבו אל-היג'א פ. "הערכת המונים" - בירנבוים מ. "הערכה לשם למידה" - שפירא ג. וקופרמינץ ח. "הגיון המכונה" - ויקלר ד. "האומץ להעריך"

3ב. חינוך בלתי פורמלי – 30 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
ארגוני חינוך בלתי פורמלי: היכרות עם ארגון במרחב הקהילתי של בית הספר - שלב שדה	6	- יתנסו במחקר שדה: איסוף מידע בראיונות, תצפיות ומסמכים. - ינתחו ארגון על פי: הצורך עליו הארגון עונה, מטרות, מחנכים, מתחנכים, תוכן, שיטות ואמצעים, משאבי זמן, ומרחבי הפעולה.	חינוך בלתי פורמלי, מחקר שדה, ראיונות, תצפיות, ניתוח מסמכים	כל זוג תלמידים מתלווה לארגון חינוך בלתי פורמלי במרחב בית הספר, מפגש עם מנהלים, תצפית משתתפת בפעילות ושיחה עם מדריכים.		בהתאמה לארגונים שאליהם יתלוו התלמידים, ראו רשימה מפורטת בנספח 3.2
חקר הבעיה החברתית היכרות עם ארגון (לעיל) – שלב החקר העיוני	6	- יתנסו במחקר עיוני: איסוף מידע מטקסטים ומומחי ידע. - יגדירו בעיה חברתית: מקור הבעיה, כיצד נוצרה, מתי הוכרה, במה מחדש הארגון את סוגי הפתרונות. - יזהו את תפקידו החברתי קהילתי של החינוך.	מחקר עיוני, ניתוח טקסט, מפגש מומחים,	כל צוות משלים את החקירה אודות הארגון שאליו התלווה, באמצעות סקירת מאמרים ובירור אצל מומחי ידע בתחום.		בהתאמה לארגונים שאליהם יתלוו התלמידים, ראו נספח 3.2.
מאפייני החינוך הבלתי פורמלי: המשגה של התנסויות התלמידים לעיל	6	- יכירו את מאפייני החינוך הבלתי פורמלי. - יסבירו ויציעו דוגמה לכל מאפיין.	חינוך בלתי פורמלי, וולונטריזם, רב ממדיות, סימטריה, דואליזם, מורטוריום, מודולריות, אינסטרומנטליזם, סימבוליזם.	הסבר מושגים		- <i>تربية اللامنهجية في المجتمع العربي: رؤيا وتطبيق / نسرين حداد حاج-يحيى، أريك رودنتسكي .</i> - כהנא ר. (2000), לקראת תיאוריה של בלתי פורמליות , האוניברסיטה העברית בירושלים. - הימן זהבי ר. גרטל ג. (2017), חינוך מאפשר – החינוך בתנועות הנוער כהכנה לחיים, מחקרי מועצת תנועות הנוער.

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
הצגת ממצאים ודיון: סיכום מאפייני חינוך בלתי פורמלי	6	- יזהו את המאפיינים התיאורטיים שנלמדו בממצאי מחקר השדה והמחקר העיוני - יציגו את הממצאים והניתוח במליאת הכיתה.		כל צוות תלמידים מציג את הארגון שחקר: - הממצאים שנאספו במחקר השדה, - המידע שנאסף במחקר העיוני, - הדגמה של מאפייני החינוך הבלתי פורמלי, כפי שבאים לידי ביטוי בארגון שנחקר.	דוח ביקור בארגון בלתי פורמלי, ניתוחו באמצעות המאפיינים שנלמדו, והצגת הארגון במליאת הכיתה. מחונן 3.3	
מפגשים: תרומת החינוך הבלתי פורמלי לחברה	6	- יבינו את סגולותיו של החינוך הבלתי פורמלי, בהשוואה לחינוך הפורמלי, בתחומים: מפגש בין זהויות בחברה, צמצום פערים, חינוך לאזרחות פעילה, ופיתוח קהילה	- חינוך בלתי פורמלי - קבוצות זהות בחברה - צמצום פערים - פיתוח קהילה	הזמנת שלושה מרצים, מנהלים מארגוני חינוך בלתי פורמליים במרחב בית הספר (שלא נחקרו על ידי התלמידים בשיעורים הקודמים) ראו נספח 3.2.		- أبو عصبه ، خالد (٢٠٠٦) . جهاز التعليم في إسرائيل : البنية ، المضامين ، التيارات وأساليب العمل . رام الله : مدار. - מנדל לוי נ. וארצי א. (2016), חינוך בלתי פורמלי לילדים בני נוער וצעירים בישראל , היזמה למחקר יישומי בחינוך. - חדאד חאג' יחיא נ. ורודניצקי א. (2018), החינוך הבלתי פורמלי בחברה הערבית , המכון הישראלי לדמוקרטיה. - גרוס ז. וגולדרט מ. (2017), השפעת החינוך הבלתי פורמלי על משתתפיו , אוניברסיטת בר אילן.

ג3. מחשבת החינוך – 30 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
חווייה חינוכית מעצבת: חווייה חינוכית אישית	6	- יכירו את עמיתיהם ויתגבשו כקבוצה אינטימית לקראת עבודתם המשותפת. - יכירו בחינוך כגורם בעל השפעה על התפתחות אישית. - יבינו את המושגים המוזכרים, וישתמשו בהם בהקשרים נכונים.	הוראה, למידה, חינוך, בית (הורים), מערכת חינוך, בית ספר, סמכות-מרות, דוגמה אישית, עניין ומוטיבציה, השכלה, חברה-קהילה, סוציאליזציה, תרבות, ערכים, התנהגות,	סיפור אישי, ביקור במקום ההתרחשות, ולמידת עמיתים. בסיכום של כל סיפור, המורה מחלץ מושגים מעולם החינוך, ומברר אותם בשיחה.		- יאיר ג. (2006), מחוויות מפתח לנקודת מפנה: על עוצמתה של השפעה חינוכית, הקיבוץ המאוחד. - "חווייה מכוננת", בבלוג של פרופ' חנן יניב . - ספורטה א., בחינה מחודשת של הנחות היסוד של החינוך. בתוך: דוד חן, אסנת ספורטה (עורכים) בתי ספר ניסויים: בית היוצר לחדשנות חינוכית, חלק שני. הוצאת רמות, 2008. עמ' 223 – 238. זמין באתר כותר - אדר צ. (1963). החינוך מהו? צבי אדר. מאגנס.
מחשבת החינוך: תפקידו החברתי של החינוך ודרכי החינוך (בתרבות המערבית)	6	- יבינו את הקשר בין השקפת העולם החברתית לבין חינוך. - יכירו בעושר המחשבה החינוכית מזמנים עברו. - יגבשו עמדה בשאלת המתח שבין חופש הפרט לבין האחדה חברתית. - יציגו מאמר ויובילו דיון במליאת הכיתה.	חינוך, חינוך חובה, זהות, השכלה, חינוך תומך, בהתפתחות, פערים ושוויון בחינוך	ניתוח טקסטים היסטוריים, למידה בחברותא: כל צוות לומד טקסט אחד ומוביל דיון במליאת הכיתה	הצגה במליאת הכיתה ופיתוח דיון, באחד המאמרים מתוך מחנן 3.4	שבעה קטעים קצרים, מתוך מקורות היסטוריים, בנושאים הבאים: תיאור דרכי החינוך באתונה, תיאור דרכי החינוך בספרטה, משל על ייחוד האדם כיצור תבוני, הדרישה לחינוך לכול הילדים והילדות, משל בית הקומות על אי צדק חברתי, ביקורת על חינוך לערכים. ראו פירוט המקורות במקראה – נספח 3.4.

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
המחשבה החינוכית באסלאם:	6	- יכירו את תפיסת החינוך באסלאם בשלוש נקודות זמן: כתבי הקודש, ימי הביניים ובעת המודרנית. - יזדהו את המחשבה החינוכית הנוגעת לדתם ועמם. - יציגו מאמר ויובילו דיון במליאת הכיתה.	חינוך בקוראן, אבן סינא,	עיון ודיון בטקסטים של הוגי חינוך, למידה בחברותא: כל צוות לומד טקסט אחד ומוביל דיון במליאת הכיתה	הצגה במליאת הכיתה ופיתוח דיון, באחד המאמרים מתוך המקראה. מחון 3.4	- السامرائي، فاروق عبد المجيد. (1999) أهداف وخصائص التعليم الاسلامي. الاردن، دار النفائس: ط. 1 - خوالدي، سليمان شتيوي. (2005) التحصيل العلمي: العوامل المؤثرة عليه من وجهة نظر أهالي عرب النقب. أكاديمية القاسمي - (142 - 170).
ביקור במוסדות חינוך ייחודיים המיישמים תפיסה חינוכית מיוחדת	6	- יכירו תפיסות חינוך ייחודיות - יזהו את הקשר בין התפיסה החינוכית לבין היישומים בדרכי ההוראה ובארגון הלימודים	- חינוך דו לשוני - חינוך אקולוגי - חינוך מיוחד	למידה מתוך סיור ומפגש. אתרי ביקור כגו: בית הספר הדו לשוני עומר, המדרשה לחינוך סביבתי שדה בוקר, בי"ס חינוך מיוחד		בהתאם ליעדי הסיור שייבחרו. - בנושא מערכת החינוך בישראל: أمارة ، محمد (٢٠٠٥) " . إمّا نواة حقيقيّة وإمّا لا حاجة لنواة " ، قضايا التعليم العربي ٨٣ ٤ . الناصرة : لجنة المتابعة . ٧٤
מפגשים: עם אנשי חינוך בעלי תפיסה ייחודית	6	- יבינו את הבדלי הגישות בין זרמי החינוך השונים בממדים: תפיסת הילד והלמידה, תפיסת המחנך וההוראה.	חינוך דמוקרטי, חינוך חופשי, חינוך ביתי	הזמנת שלושה-ארבעה מרצים, המייצגים גישות ייחודיות לחינוך.		- הכט י. (2009), החינוך הדמוקרטי, המכון לחינוך דמוקרטי. - גור זאב א. (2004), לקראת חינוך לגלותיות, רסלינג. - גרשוני א. (2007), ילדות בריאה, הוצאת הרדוף. - לסרי ד. (2004), מקום לגדול, הוצאת המחבר ובאופן טבעי. - הולט ג'. (2004), בלמידה מתמדת, הוצאת פרג.

יחידה 4 – מבעיה חברתית למענה חינוכי, כיתה יא' (90 שעות)

4א. מחקר פעולה – 24 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
מחקר פעולה: מחקר פעולה - סוג מחקר שעיקרו: חקר שינוי שהתהווה לנוכח פעולה	6	- יבינו את המושגים: מדע ומחקר לסוגיו. - יכירו באחריות הנדרשת כאנשי "מחקר" (להבדיל מיוזמי פעולה שאינם חוקרים). - יזהו את שלבי מחקר הפעולה כפי שיבוצעו בהמשך תכנית הלימודים.	מדע, מחקר עיוני, מחקר כמותי, מחקר איכותני, מחקר פעולה,	הרצאה ודין במושגים, סיכום באמצעות: מודל מחקר פעולה (ראו נספח 4.1)		- غنيمات، مصطفى. (2007) الفكر الاجتماعي عند ابن خلدون. المعهد العالمي للفكر الاسلامي، مكتبة الاردن. مج. 13- - שקדי א. (2003), מילים המנסות לגעת, מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. רמות. זמין באתר כותר . - לוי ד. (עורכת, 2006), מחקר פעולה: הלכה ומעשה. הוצאת מופ"ת. זמין באתר כותר . - אלפרט ב. וכפיר ד. (2003), מחקר פעולה: ידע ויצירתו המשותפת בשדה . דפים 36. עמ' 10-37.
שאלת המחקר – בעיה חברתית: באיזה תנאים התערבות חינוכית x תורמת לפתרון בעיה חברתית y	6	- יבינו את המושג "בעיה חברתית", הסיבות להיווצרותה ומישורי פתרונה. - ינסחו שאלת מחקר פעולה.	בעיה חברתית,	הרצאה, ניתוח ודין בדוגמאות		- أبو عصبه، خالد. (2018). تصورات معلمي المدارس فوق الابتدائية لظاهرة التنمر الشبكي وطرق التعامل معها في المدارس العربية في اسرائيل. جامعة. ص. 55-84 - סטריאר ר. (2001). מהדרה למעורבות חברתית . חברה ורווחה, כ"א, עמ' 213-231. - רונן י., דורון י. וסלונים נבו ו. (2008). הדרה חברתית וזכויות אדם בישראל. רמות. זמין באתר כותר .

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
כלי מחקר א': תצפית, ריאיון	6	ישלטו במיומנויות: - ניסוח דף תצפית ודף ריאיון - איסוף מידע בתצפית וריאיון - עיבוד המידע שנאסף	תצפית, ריאיון,	התלמידים יבחרו סוגיה אקראית למחקר, יכינו דף תצפית ודף ריאיון, ויאספו מידע בכלים שהכינו. דגש לסוגי שאלות: סגורות מול פתוחות; מידע מול דעה.		- לנגברג פ. יסודות המחקר הכמותי (אתר אינטרנט): פרק 6 – תצפית. - בייט-מרום ר. (2001), שיטות מחקר במעדי החברה, יחידה 2. האוניברסיטה הפתוחה. - שקדי א. (2003), מילים המנסות לגעת, מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. רמות. זמין באתר כותר . - קימן צ'. (1978), שיטות מחר במדעי החברה – איסוף נתונים. הוצאת דקל. זמין באתר כותר .
כלי מחקר ב': שאלון, סקר, ניתוח תוכן	6	ישלטו במיומנויות: - ניסוח דף שאלון וסקר - איסוף מידע באמצעות שאלון - איתור מידע במאגרי מידע - ניתוח תוכן מסמכים כתובים	שאלון, סקר, מאגרי מידע, ניתוח תוכן,	התלמידים יבחרו סוגיה אקראית למחקר, יכינו דף שאלון-סקר, ויאספו מידע בכלים שהכינו. התלמידים יאתרו מידע במאגרים ואצל מומחי ידע. ויתנסו בניתוח תוכן כשיטת מחקר.		הנ"ל ועוד: לנגברג פ., יסודות המחקר הכמותי (אתר אינטרנט). פרק 7 – סקר. - נבון ח. (1993), על ניתוח תוכן כשיטת מחקר . מורשתנו 7, עמ' 171 – 179. - באואר מ. ו. (2011), ניתוח תוכן קלסי: סקירה. בתוך: מחקר איכותני: שיטות לניתוח טקסט תמונה וצליל, האוניברסיטה הפתוחה עמ' 151-174.

4.4. מחקר שדה: אתגרי החברה במרחב בית הספר – 48 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
גיאוגרפיה והיסטוריה במרחב הקהילתי של בית הספר: נקודות ציון מרכזית בהיסטוריה הגיאוגרפית של המרחב	12	- יכירו את תולדות האדם במרחב צפון הנגב, בדגש על המאה ה-20 ויחסי ערבים ויהודים. - יבינו את הקשר בין העבר לבין הבעיות החברתיות בהווה.	- הבדואים בנגב - מלחמת 1948 והקמת מדינת ישראל - המחלוקת על ההתיישבות בנגב בין המדינה והאוכלוסייה הבדואית.	הרצאה.	התלמידים יסכמו את הנלמד כפרק א' של עבודת הגמר: המרחב החברתי של בית הספר. מחונן 4.1	- ناصرة، منصور. (2020) مقتطفات من تاريخ عرب النقب وقضاء بئر السبع . المركز العربي للدراسات الاجتماعية التطبيقية. مدى الكرمل . - .ابو سعد، اسماعيل. (2004) التربية والتعليم كأداة للطرء من القرى غير المعترف بها. مجلة عدالة الإلكترونية، العدد الثامن.
מפגשים: בעיות חברתיות אקטואליות	6	- יכירו בעיות חברתיות אקטואליות במרחב הקהילתי של בית הספר.	הקשיים החברתיים בכל רשות	הזמנת ראשי רשויות במרחב לשיחה ודין		- ربيع، ح (2004). الحمولة العربية في اسرائيل :بين التقليدية والحداثة. جت المثلث : معهد مسار -معهد أبحاث وتخطيط واستشارة اجتماعية . - غنيمات، مصطفى. (2007) الفكر الاجتماعي عند ابن خلدون .المعهد العالمي للفكر الاسلامي، مكتبة الاردن .مج.13-
מחקר שדה אודות בעיה חברתית נבחרת בצוותי מחקר	6	- יפתחו כלי מחקר לאיסוף מידע בשדה: תצפית, ריאיון, שאלון-סקר. - יעבדו בצוות תוך תיאום ושיתוף פעולה. - יבצעו מחקר שטח הכולל איסוף מידע ותיעודו.		כל צוות יבחר בעיה חברתית להתמקד בה, יכין את הכלים לאיסוף מידע בשדה: תצפית, ריאיון ושאלון-סקר. לכל צוות ימונה חונך מלווה, סטודנט ממכללת אורנים.	כל צוות יכתוב: פרק ב': כלים לאיסוף מידע במחקר שדה. מחונן 4.2	המקורות, מכאן ובהמשך, יושלמו על ידי המורים בהתאם לנושאי המחקר שיבחרו התלמידים.

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
מחקר עיוני אודות הבעיה החברתית	6	- יאתרו מידע במקורות מגוונים. - יארגנו את המידע וינתחו אותו בהתאם לשאלות המכוונות. - יסכמו עבודתם בכתב.		כל צוות, יאתר מקורות מידע אודות 1. מה מקור הבעיה החברתית? כיצד נוצרה? 2. מדוע הבעיה החברתית נשמרת לאורך זמן? 3. איזה פעולות נעשו לפתרון הבעיה ובאיזה מכשלות נתקלו?	כל צוות יכתוב: פרק ד': רקע תיאורטי למושג "בעיה חברתית". מחונן 4.1. פרק ה': רקע היסטורי, סיבות ונסיבות היווצרות הבעיה החברתית שהם חוקרים. מחונן 4.1.	לביצוע המחקר העיוני יידרשו התלמידים למקורות מידע אחדים. על המורים להשלים את הרשימה, בהתאם לנושא הבעיה החברתית שבחר של צוות.
הצגה ורפלקציה: בעיות חברתיות במרחב הקהילתי של בית הספר – הצגת תוצרי המחקר של הצוותים	12	- יארגנו וינתחו את המידע שנאסף בהתאם לשאלות. - יציגו את המידע במליאת הכיתה. - יתנסו במתן ובקבלת משוב רפלקטיבי. - יסמכו את עבודתם בעל פה ובכתב.		כל צוות מציג בכיתה: 1. מי הם היחיד או הקבוצה שעליהם חלה הבעיה החברתית? מהי החסימה שהם חווים? 2. לקראת איזה טוב אנו שואפים? מה התיקון צריך להשיג? 3. ניסיונות קודמים לפתרון הבעיה, והגופים המעורבים. 4. השערות לגבי סיבות להיווצרות הבעיה ולשימורה? 5. איזה מידע עוד נדרש על מנת להבין את מוקד הבעיה ודרכי פתרונה?	כל צוות יכתוב: פרק ג': מיפוי והגדרת הבעיה החברתית. מחונן 4.1.	

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
פדגוגיה ביקורתית: בחינת הבעיות החברתיות שאותרו מנקודת המבט של חינוך: חינוך כגורם משמר סדר חברתי (ולא מענה לבעיות חברתיות)	6	- יבינו את המושגים: הדרה, הסללה ודיכוי בהקשר של פעולת החינוך. - יגבשו עמדה לגבי תרומתו של החינוך לשינוי או שימור הסדר החברתי. - יכירו את דרך החינוך המוצעת: דיאלוג וחשיפת העוול.	- מחשבה ביקורתית: ניתוח מתוך ספקנות וערעור; - פדגוגיה ביקורתית: הסללה, דיכוי חברתי, "שחרור המדוכאים",	הרצאה, ניתוח מאמרים ודיון		- מיערי, محمود, מחבר. (2014) מנהג התלמיד הערבי: איסור: דרכי נדבית: מנהג הלל הערבי והתאריך והגאוגרפיה והמדינות. "הנאסר: ללנה מלבע קטאיה התלמיד הערבי והמלס התרבי הערבי. עטארי. סאדה מלס. תלמיד התלמיד. האדעי והנאד פי המדאס. ת. סאדה מלס. עטארי. מ. 382. - גובר נ. (2008), "הדיאלוג הפרייאני". בתוך: אלוני נ. (עורך), דיאלוגים מעצימים בחינוך הומניסטי. הקיבוץ המאוחד. זמין באתר כותר . - גור זאב ח. (2013), פדגוגיה ביקורתית פמיניסטית. הוצאת מופת. זמין באתר כותר . - זלמנסון לוי ג. מושגים מרכזיים בפדגוגיה ביקורתית. באתר המרכז לפדגוגיה ביקורתית .

4g. פיתוח המענה החינוכי – 18 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
פיתוח תכנית חינוכית:	6	- יפתחו תכנית בהתאם למודל לפיתוח תכנית חינוכית. - יפתחו את מערכי הפעולה עד לרמת עזרים.		כל צוות ישרים את פיתוח תכניתו: <u>ארבעה</u> מערכי פעולה שישפיקו למתחנכים: ידע והבנה; רגשות ועמדות; יכולות ומיומנויות – בנושא הבעיה החברתית.		
משוב עמיתים:	12	- יציגו את עבודתם במליאת הכיתה - ינהלו דיון במליאת הכיתה. - יתנסו במתן ובקבלת משוב רפלקטיבי.		כל צוות יציג תכניתו: 1. מהי הבעיה החברתית? 2. מי יכול להתגבר על הבעיה החברתית? 3. איזה ידע, עמדות ויכולות נדרשים? 4. איזה פעולות יש בתכנית על מנת להעביר את הידע, העמדות והיכולות לקהל היעד?	התלמידים יסכמו עבודתם בכתביבת פרק ו': המענה החינוכי. מחון 4.2.	

יחידה 5 – הקליניקה החינוכית, כיתה יב' (90 שעות)

5א. הפעלת התכנית, בקרה ורפלקציה – 60 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
סדנת מנהיגות	12	- יבינו את המושג מנהיגות. - יכירו גישות ומודלים להגדרת מנהיגות. - יחזקו את כישורי מנהיגותם לקראת הפעלת התוכנית שפיתחו	מנהיגות, סמכות, דוגמה אישית, ביטחון עצמי, גמישות, מודל "הטווח המלא של המנהיגות",	סדנה פעילה כגון סדנת ODT להמחשת המושגים, תרגול כלי מנהיגות ודיון במושגים הנלמדים		הרצאות טד הכוללות תרגום לערבית: - איך מנהיגים גדולים מעוררים השראה ופעולה. - להנהיג כמו המנצחים הדגולים
ניהול וארגון לקראת הפעלת התכנית: - תיאומים: - דיווח ומשוב:	12	- יתנסו בשכנוע הארגון המארח בנחיצות התכנית. - יתאמו ויארגנו את האמצעים הנדרשים להפעלת התכנית. - יציגו את המהלכים והמסקנות בכיתה.		כל צוות יתאם את הפעלת תכניתו מול הארגון המארח (שבו מתקיימת התכנית). הצוות יסכם את המהלכים שביצע, ויציגם במליאת הכיתה.	התלמידים יסכמו עבודתם בכתיבת: פרק ז': ניהול וארגון הפעלת התכנית. מחון 5.1.	

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
מעקב שוטף אחר הפעלת התכנית סיכומי צוות: דיווח ומשוב:	18	- יתנסו בליווי, תמיכה ופתרון בעיות, אל מול מדריכי התכנית. - יציגו את המהלכים והמסקנות במליאת הכיתה.		בסיום כל אחד מ-4 מפגשי הפעלת התכנית יתקיים דיון פנימי עם המדריכים: האם נתקלתם בקושי במהלך הפעולה? איזה פעולות נקטתם? איזה פעולות ניתן עוד להציע? בסיום ידווח כל צוות למליאת הכיתה	התלמידים יסכמו עבודתם בכתובת: פרק ח': הפעלת התכנית: סיכום ארבע הפעולות. מחון 5.1	
הערכת התכנית לאחר הפעלתה: פיתוח כלי הערכה: ניתוח הממצאים: דיווח למליאת הכיתה:	12	- יפתחו כלי הערכה לתכנית: דף תצפית, ריאיון עם חניכים ומדריכים לפני הפעלת התכנית ולאחריה, שאלון לחניכים לפני הפעלת התכנית ולאחריה. - יציגו מהלכים ומסקנות בכיתה.		- כל צוות מחקר יפתח את כלי הערכה לתכניתם. - הצוות ידון בתוצאות שהתקבלו. - כל צוות יציג את כלי הערכה ואת התוצאות שהתקבלו במליאת הכיתה.	התלמידים יסכמו עבודתם בכתובת: פרק ט': הערכת התכנית. מחון 5.1	
הצגה מסכמת של התכנית: דוח מסכם בכתב ופרזנטציה לשיפוט ולתערוכה	6	- יסכמו את עבודתם באופן ממוקד וענייני. - יציגו את עבודתם בפני וועדת שיפוט וקהל.		כל צוות יכין מצגת של פעולתו. המצגת תעקוב אחר עשרת פרקי עבודת הגמר, כפי שפורטו לעיל. - כל צוות יציג את תכניתו, בפני וועדת שיפוט שתכלול נציגים מהנהלת בית הספר, ומומחים מבחוץ. - כל צוות יציג את תכניתו בתערוכה להורים ולאורחים.	הערכת ההצגה המסכמת. מחון 5.2	

5ב. זהות חינוכית – 30 שעות

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
החממה למנהיגות ויזמות	6	- יכירו אפיקי חינוך בהובלת בוגרים צעירים - יכירו את פעילות חניכי החממה למנהיגות וליזמות של כוכבי המדבר - יזדהו עם חניכי החממה כמודלים לחיקוי ויביעו עניין להצטרף לחממה	החממה לבנים, ראידת לבנות, יזמות בחברה הבדואית,	סור, ביקור ומפגש עם המדריכים והחניכים בחממה		
פדגוגיה טיפולית: שילוב בין חינוך לטיפול, כמענה לאוכלוסיות מוחלשות	6	- יכירו סוגים של חינוך טיפולי: טבע, הישרדות, בעלי חיים, בישול, גינון, מוזיקה, קולנוע, דרמה. - יכירו את עקרונות החינוך הטיפולי: קשר אמון, העברה, השלכה, תחושת שליטה. - יבינו את ההבדל בין חינוך לבין טיפול.	קשר אמון, ביטחון עצמי, תחושת שיטה,	מפגש עם מומחים מכמה מסוגי החינוך הטיפולי שהוזכרו, התנסות בסוגי הטיפול,		- מויאל ח. (2018), <u>פדגוגיה טיפולית – השכלה מעוררת תקווה לבני נוער במצבי סיכון</u> . משרד החינוך. - מיכאלי ד. (2007), גלות, מסע, בחירה – טיפול דרך שטח. הוצאת מדף. ראו <u>המכון ללימודי שטח</u> . - תקשורת מקדמת: טיפול באמצעות עשייה קולנועית. <u>ראו אודות באתר</u> . - <u>כלים טיפוליים לאנשי חינוך</u> : באתר לימודי תעודה בסמינר הקיבוצים.
השכלה גבוהה: ביקור במכללת ספיר	6	- יכירו מסלולי לימוד בהשכלה הגבוהה - יפגשו עם בוגרי בית הספר הלומדים במסלולי לימוד שונים.	השכלה גבוהה, חוגי לימוד,	סיור, ביקור ומפגשים		

נושא	ש'	מטרות (התלמידים...)	מושגים	דרכי הוראה	דרכי הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד
המורה והמנהל בבית הספר: חינוך פורמלי	6	- יכירו את מאפייני החינוך הפורמלי. - יבררו את התפיסה החינוכית: המתחנך, המחנך, התוכן ודרך ההתחנכות.	חינוך פורמלי, תפיסה חינוכית,	ליווי מורה בעבודתו בבית הספר, או ליווי מנהל בית ספר		- בן עמוס א. ותמיר י. (1995), המורה בין שליחות למקצוע. הוצאת רמות. באתר כותר . - בן נפתלי מ. (2015), המורה. הוצאת כתר. - מק'קורט פ. (2005), המורה. הוצאת מטר. - סרטים: ראו רשימה בקטגוריה "סרטים על חינוך והוראה" באתר ויקיפדיה.
זהות חינוכית:	6	- יגבשו תפיסה חינוכית והיכרות על פי משתניה: המתחנך, המחנך, התוכן ודרך ההתחנכות.	תפיסה חינוכית	בירור עמדות כלפי: - המתחנך: ריק, חסר או מלא? - התהליך: העתקה וצבירה מול פרשנות ובנייה? - התוכן: ערכים וכללי התנהגות, מיומנויות ויכולות או השכלה ודעת? - המחנך: יודע ומעביר אל מול יוזם ומאפשר?		- לם צ. (1973), ההגיונות הסותרים בהוראה. ספרית הפועלים. - מאמר מאת יורם הרפז אודות הספר של צבי לם . - ניסן מ. (2012), זהות חינוכית כגורם עיקרי בפיתוח מנהיגות חינוך . קרן מנדל ישראל.

נספחים לתכנית

41	נספח 1 – פריסה רב שנתית של פרקי הלימוד
44	נספח 2 – פרקי העמקה בתכנית החובה
45	כלי הערכה – פרקי העמקה
47	נספח 3 – עזרים ומחווני הערכה ליחידה 3
47	נספח 3.1 : מודל האופן לפיתוח תכנית חינוכית
50	נספח 3.2 – ארגוני חינוך בלתי פורמלי במרחב הקהילתי של בית הספר
51	נספח 3.3 – מחווני הערכה
52	מחווון 3.1 : תרגיל יישום : פיתוח יחידת לימוד
53	מחווון 3.2 : הצגת מאמר במליאת הכיתה בנושא הערכה ומדידה
54	מחווון 3.3 : דוח ביקור בארגון בלתי פורמלי והצגתו במליאת הכיתה
55	מחווון 3.4 : הצגת מאמר מתוך המקראה במליאת בכיתה בנושא מחשבת החינוך
56	נספח 3.4 - מקראה
58	נספח 4 – עזרים ומחווני הערכה ליחידה 4
58	נספח 4.1 : מודל מחקר פעולה
60	נספח 4.2 – מחווני הערכה
61	מחווון 4.1 : פרקי מידע וניתוח בעבודת הגמר
61	מחווון 4.2 : פרקי פיתוח בעבודת הגמר
63	נספח 5 – עזרים ומחווני הערכה ליחידה 5
63	נספח 5.1 – מחווני הערכה
64	מחווון 5.1 : פרקי דיווח בעבודת הגמר
64	מחווון 5.2 : הצגה מסכמת של התכנית

נספח 1 – פריסה רב שנתית של פרקי הלימוד

כיתה י' (180 שעות)

שעות חינוך	שעות סוציו'	נושא	פרק	שבוע
6		ביקור ביוזמה מדגימה	יזמות תכנון ופיתוח	1
6		תכנון חינוכי ומגבלותיו		2
6		מודל לתכנון יחידת הדרכה		3
6		חדשנות וטכנולוגיה בחינוך		4
6		הערכה ומדידה בחינוך		5
	6		סוציולוגיה: תרבות	6
	6			7
	6			8
	6			9
	6			10
	6		סוציו' בחירה: תרבות נוער	11
	6			12
	6		סוציו' בחירה: מגדר	13
	6			14
6		התלוות לארגון חינוך ב.פ. (צוותים)	חינוך בלתי פורמלי	15
6		חקר עיוני: הסוגייה של הארגון		16
6		הצגת הארגונים במליאה		17
6		מאפייני חינוך בלתי פורמלי		18
6		מפגשים (עם אנשי חינוך ב.פ.)		19
	6		סוציולוגיה: קבוצה	20
	6			21
	6			22
	6			23
	6			24
	6		סוציו' בחירה: עבריות נוער	25
6		חווייה חינוכית (אישית) מעצבת	חינוך (מחשבת החינוך)	26
6		מחשבת החינוך		27
6		המחשבה החינוכית באסלאם		28
6		ביקור במוסדות חינוך		29
6		מפגשים (עם אנשי חינוך)		30
90	90			סה"כ

כיתה י"א (180 שעות)

שעות חינוך	שעות סוצי'	נושא	פרק	שבוע
6		מדע, מחקר ומחקר במדעי חברה	מחקר פעולה (כלי מחקר)	1
6		בעיה חברתית		2
6		כלי מחקר: תצפית וריאיון		3
6		כלי מחקר: שאלון סקר, נ. תוכן		4
	6		סוציולוגיה: משפחה	5
	6			6
	6			7
	6			8
	6			9
	6		סוצי' בחירה: רב תרבותיות	10
	6			11
	6		סוצי' בחירה: מנהיגות	12
	6			13
6		גיאוגרפיה היסטורית של	אתגרי החברה במרחב בי"ס	14
6		החברה הבדואית במרחב בי"ס		15
6		מפגשים עם ראשי רשויות		16
6		מחקר שדה של בעיה נבחרת		17
6		מחקר עיוני של בעיה נבחרת		18
6		רפלקציה ומשוב: כל צוות מציג		19
6		למליאה את הבעיה שחקר		20
6		פדגוגיה ביקורתית		21
6		סדנת פיתוח תוכנית חינוכית	פיתוח מענה חינוכי	22
6		רפלקציה ומשוב: כל צוות מציג		23
6		למליאה את התוכנית שפיתח		24
	6		סוציולוגיה: חיברות	25
	6			26
	6			27
	6			28
	6			29
	6		סוציולוגיה: חזרה לבגרות	30
90	90			סה"כ

כיתה יב' (90 שעות)

שעות	נושא	חינוך	שבוע
6	סדנת מנהיגות (מנהיגות בחינוך)	הקליניקה החינוכית	1
6			2
6	הכנות מול הארגון המארח משוב ורפלקציה במליאה		3
6			4
6	מעקב אחר הפעלת התוכנית משוב ורפלקציה במליאה		5
6			6
6			7
6	הערכת התוכנית משוב ורפלקציה במליאה		8
6			9
6	תערוכת סיכום		10
6	ביקור בחממה למנהיגות ויזמות	זהות חינוכית – סיכום תוכנית	11
6	פדגוגיה טיפולית		12
6	התלוות למורה בבית הספר		13
6	השכלה גבוהה		14
6	זהותי החינוכית - סיכום		15
90			סה"כ

נספח 2 – פרקי העמקה בתכנית החובה

תכנית החובה בסוציולוגיה מאפשרת פרקי הרחבה והעמקה בהיקף 30 אחוזים. שעות אלה ינוצלו להעמקה בנושאים מתוך מדעי החברה הרלוונטיים לתוכנית, תחת המטרות הבאות:

1. להקנות לתלמידי המגמה ידע מקצועי, שמעבר לתכנית החובה, כך שיוכלו לשמש כמובילים של החינוך החברתי בבית הספר;
2. לתת בידם כלים לבחון סוגיות של זהות, כבעיות חברתיות במרחב בית הספר, איתן יבחרו להתמודד בהמשך לימודי המגמה.
3. להבנות את מליאת הכיתה כמרחב בטוח ונוח, שבו ניתן לעסוק בנושאים רגשיים-חברתיים שעל סדר יומם של התלמידים;

א. תרבות נוער

קבוצת גיל הנוער, כפי שאובחנה לראשונה בראשית המאה ה-20, מתאפיינת במי שהם מבוגרים דיים על מנת לתפקד בעצמאות (מחשבתית והתנהגותית) אולם טרם מוגדרים על ידי החברה כבוגרים לעניין חובות וזכויות האזרחים. בשלב ביניים זה פועלים הצעירים לבחון את המסגרת החברתית הבוגרת בעין ביקורתית, לאו דווקא מתוך מרדנות (כפי שנראה מבחוץ) אלא מתוך הכנה בריאה לקבלת הנורמות החברתיות. הבנה של רעיונות אלה תסייע בידי התלמידים להבין את עצמם, ומכאן את תפקידם החברתי.

ב. מגדר

במסגרת הפרק ילמדו המושגים: מגדר, מיניות, זהות מגדרית, נשיות וגבריות, מעמד האישה, פמיניזם, אפליה מגדרית, אלימות מגדרית. נושא זה נבחר כנושא העמקה משום שהוא נמצא על סדר היום של החברה הבדואית, והוא מהווה סוגיה מרכזית בהגדרת החברה הבדואית כחברת מעבר המצויה בין התרבות המסורתית למודרנית.

ג. עבריינות נוער

עבריינות נוער מוסברת על ידי תיאוריות סוציולוגיות כחלק מבחינת הגבולות שמבצעים בני הנוער, לקראת השתלבותם בחברה הבוגרת. במצבים של הדרה חברתית, האיתגור של בני נוער עבריינים חוצה לעיתים את גבולות הנורמות החברתיות. היבטים אלה רלוונטיים ביותר לבני הנוער הבדואים, ויאפשרו להם לבחון את חברתם – החברה הבדואית הסובלת מהדרה חמורה בישראל – במבט "מדעי" או אובייקטיבי (ככל שניתן).

ד. רב תרבותיות

במסגרת הפרק ילמדו המושגים: זהות, תרבות, הגירה, סובלנות חברתית, דיכוי תרבויות, כור היתוך, אינטראקציה בין תרבויות (הסתגרות מול התמזגות), פוליטיקה של זהויות, רב תרבותיות וחופש הפרט. רב תרבותיות חשובה לתוכנית שכן אנו מניחים שרבות מהבעיות החברתיות בקהילות

הבדואיות בנגב, קשורות ליחסי הגומלין בין התרבות הבדואית לבין תרבות שלטון הרוב היהודי, ולאופן שבו מדינת ישראל מתייחסת אל רב תרבותיות.

מקור: جمال، أمل. (2007) التعددية الثقافية وتحديات المواطنة النفاضلية في اسرائيل، طولة مستديرة. جامعة تل ابيب، معهد ولטר . ص.71

ה. מנהיגות

מנהיגות מהווה פרק חשוב בתוכנית שכן התלמידים נדרשים ליישמה הלכה למעשה בעבודה המעשית: בהובלה והנעה של אנשים אחרים לפעול בתוכנית החינוכית שפיתחו.

בחלק התיאורטי, "מודל הטווח המלא של המנהיגות" משמש כיום למודל מוביל בסדנאות פיתוח מנהיגות, הנגזרת ממידת היוזמה שנוקט המנהיג ומידת האפקטיביות של מנהיגותו. המודל מציג ארבעה מאפיינים של סמכות אפקטיבית ומשפיעה: (1) מעורר ביטחון, קשוב, מאזין, תומך ומקבל; (2) משדר חוכמה, ידע, מקצוען, ידע, זוכר ורחב אופקים; (3) שאפשר לסמוך עליו: "אומר ועושה"; (4) מוסמך: אדם בעל מרות המציב גבולות.

כלי הערכה – פרקי העמקה

פרקי הלימוד	שעות	כלי הערכה	משקל הערכה
קבוצה, קהילה, מגדר, רב-תרבותיות	60	סיכום אחת הסדנאות באמצעות: כרזה, מצגת, סרט, מאמר או אמצעי אחר שיציעו. מחונן 2.1	משוקלל בציון המגן והבגרות

מחזור 2.1: סיכום סדנת הרחבה

התלמידים (בצוותים של 2-3) יציגו את הנלמד באחת מסדנאות ההרחבה.

כל צוות יבחר את אחד הנושאים: זהות, התבגרות, מגדר או מנהיגות.

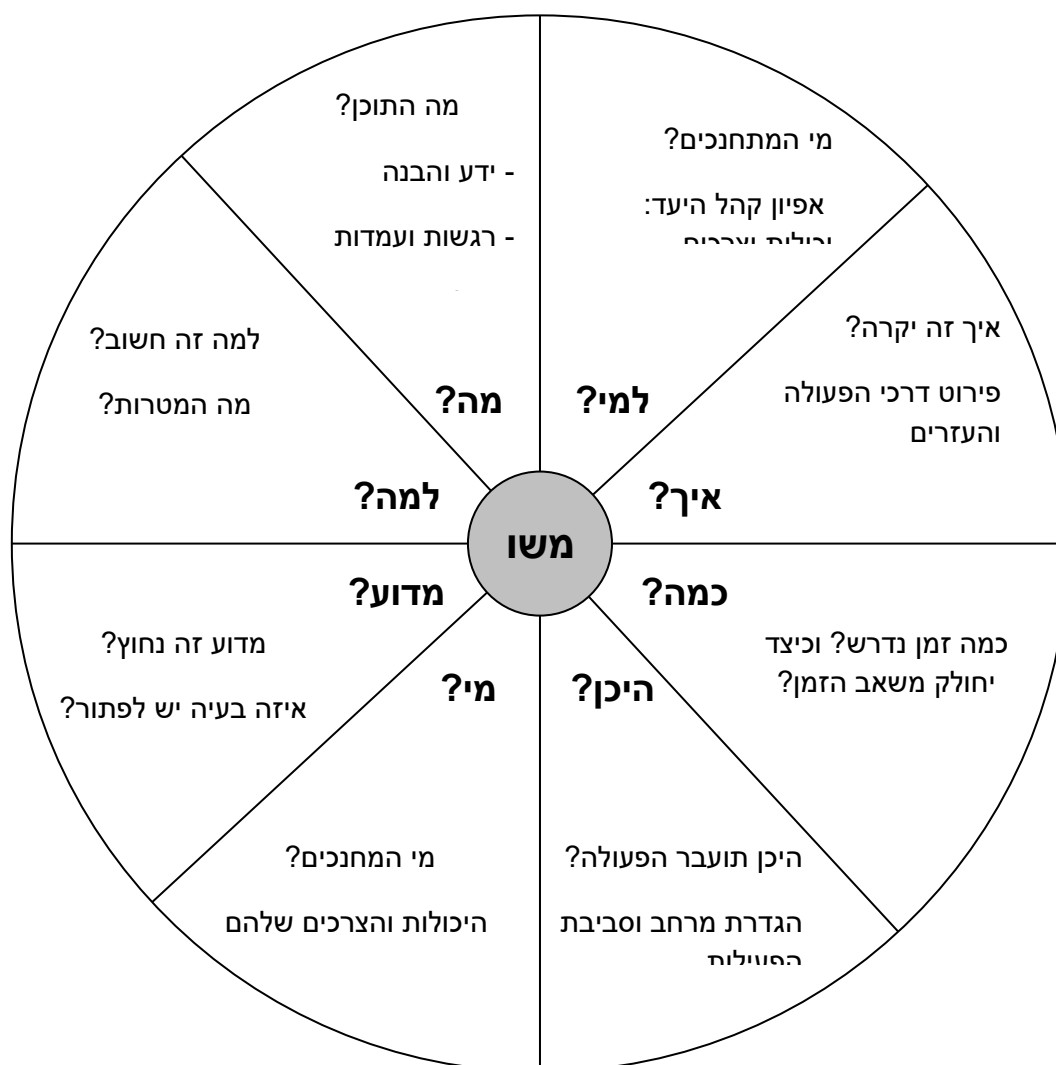
כל צוות יבחר אמצעי תצוגה: כרזה, מצגת, סרט, מאמר או אמצעי אחר שיציעו.

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
שלמות הצגת הנושא שנבחר	חסרים היבטים משמעותיים	הנושא קיים אך אינו מרכזי	הנושא מרכזי וברור
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
המידע המוצג אמין ונכון	המידע לא נכון	מידע נכון חלקית	המידע אמין ונכון
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
ייצוג מעורר מחשבה של המסר	חסרה המחשה שתוביל למחשבה על הנושא	המחשה סבירה שאינה מעוררת חשיבה	המחשה טובה שמעוררת חשיבה ביקורתית
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
כותרות ומשפטי מפתח	ניסוח עמום ושפה לא תקינה	ניסוח מסורבל לא ממצה או נדוש	ניסוח ממצה בשפה תקינה
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
יישום והעברה הנלמד לעולמם של התלמידים	מוצג המידע ללא העברה	העברה חלקית, רופפת	יש דוגמאות מעולם התלמידים
סה"כ 15 נקודות	1-5	5-10	11-15
מקוריות	העתקה של מידע קיים	חלק מקורי וחלק מועתק	מקורי ויצירתי
סה"כ 10 נקודות	1-3	4-7	8-10
עיצוב	לא אסתטי, עמום בפרטים	עיצוב חלקי (חסרות תמונות) או שאינו מוקפד	אסתטי, מושך את העין, לא עמום, שילוב נכון
סה"כ 10 נקודות	1-3	4-7	8-10

נספח 3 – עזרים ומחזורי הערכה ליחידה 3

נספח 3.1: מודל האופן לפיתוח תכנית חינוכית

המודל מציג שמונה שאלות להכרעה, בעת פיתוח של תכנית חינוכית. המודל אינו לינארי, ואין סדר מחייב להתייחסות: יש להתחיל בשאלות שהן אילוץ, להמשיך בשאלות החשובות לדעת המתכננים, ולסיים בשאלות שנותרו פתוחות. כל הכרעה בשאלה אחת משפיעה על דרגות החופש בהכרעות הבאות.

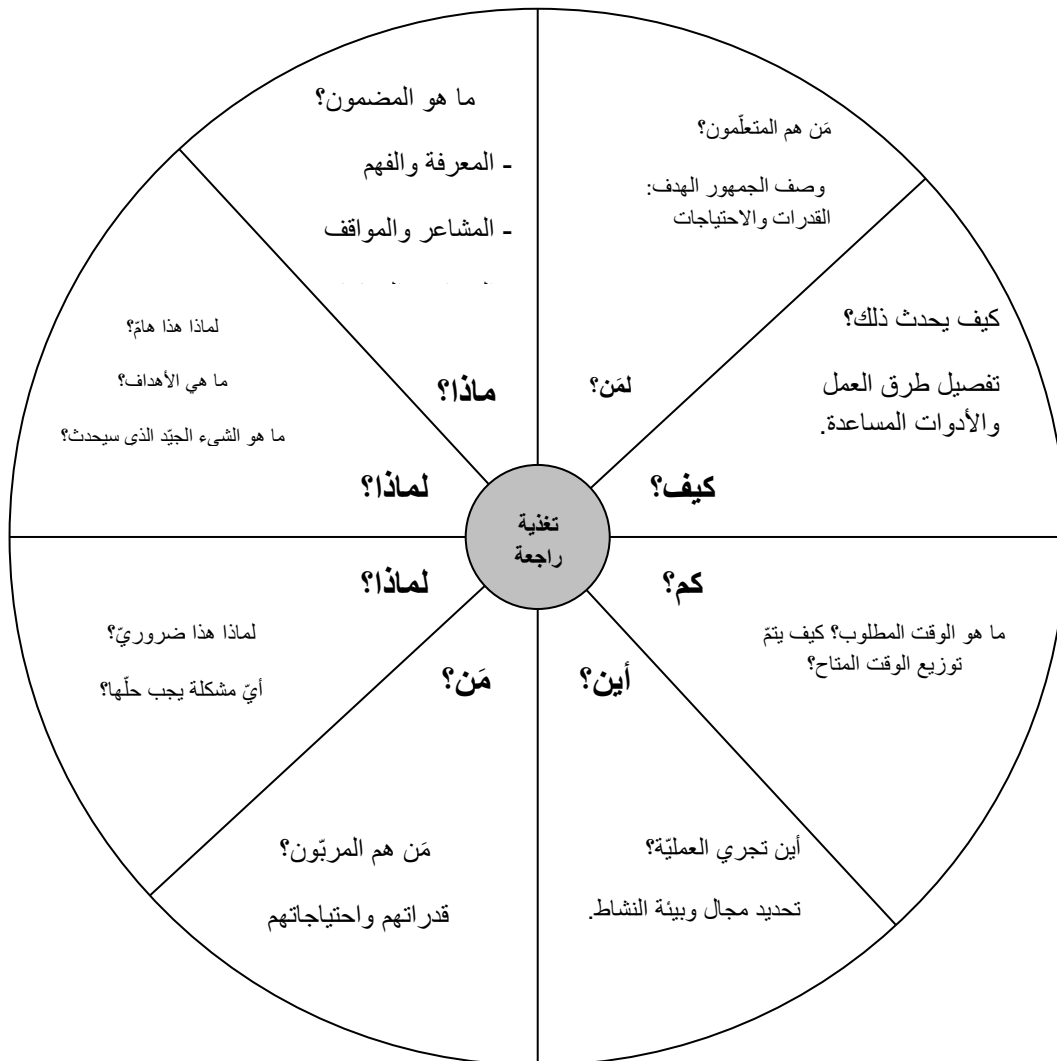
* המודל פותח בידי ד"ר גיל גרטל, עבור קורס הכשרת מדריכי מוזיאונים, הצוות הדידקטי בע"מ.

نموذج لكيفية تطوير برنامج تعليمي:

يعرض النموذج ثمانية أسئلة للحسم، أثناء تطوير البرنامج التعليمي.

ليس هناك نظام معين ملزم للإشارة إليه: يجب البدء بالأسئلة التي تعتبر ضرورية، ثم الانتقال إلى الأسئلة التي تعتبر هامة من وجهة نظر القائمين على التخطيط، والانتهاء بالأسئلة التي بقيت مفتوحة.

أي حسم بالنسبة لأحد الأسئلة يؤثر على درجة الحرية في عمليات الحسم التالية.

* تمّ تطوير النموذج من قِبل الدكتور جيل غرتال، الطاقم التعليمي م.ض.

נספח 3.2 – ארגוני חינוך בלתי פורמלי במרחב הקהילתי של בית הספר רשימת הארגונים נערכה בדצמבר 2020, ויש לבדוק עדכונה.

במרחב הקהילתי של בית ספר אנו כוללים את כל היישובים המוכרים והבלתי מוכרים שמהם מגיעים תלמידי בית הספר, וכן את היישובים היהודיים המרכזיים, ובראשם העיר באר שבע.

סניפים של תנועות וארגוני נוער:

1. ניצנה
2. כנפיים של קרמבו- תל שבע, ערערה, אבו קרינאת
3. אג'יק
4. הנוער העובד והלומד - רהט, תל שבע, כסייפה
5. השומר הצעיר - אג'יאל - רהט
6. מחלקות נוער - חורה, לקיה, רהט
7. מרכז תמר למנהיגות - הצטיינות מדעית
8. מתנ"סים - רהט, לקיה

נספח 3.3 – מחווני הערכה

כלי הערכה - יחידה 3

פרקי הלימוד	שעות	כלי הערכה	משקל הערכה
תכנון יזמות ופיתוח בחינוך	30	עבודה כתובה בצוותים: תרגיל התנסות בפיתוח יחידת לימוד לנושא אקראי באמצעות מודל האופן. מחווון 3.1 הצגת מאמר בנושא הערכה ומדידה במליאת הכיתה. מחווון 3.2	%15 %15
חינוך בלתי פורמלי	30	בצוותים, דוח ביקור בארגון בלתי פורמלי, ניתוח באמצעות המאפיינים שנלמדו, והצגת הארגון במליאת הכיתה. מחווון 3.3	%50
מחשבת החינוך	30	בצוותים, הצגה במליאת הכיתה ופיתוח דיון, באחד המאמרים מתוך המקראה: התפתחות מערכת החינוך הפורמלית ופורצי דרך בחינוך. מחווון 3.4	%20

משקלות הערכה

משקל יתר ניתן לדוח הביקור בארגון בלתי פורמלי שכן הדוח מחייב שימוש בכלים מרובים: איסוף מידע בשדה באמצעות כלי מחקר מגוונים, איסוף מידע עיוני ממקורות שונים, ארגון הממצאים וניתוחם וכן הצגתם בכיתה.

המשימות האחרות הן מצומצמות בהרבה, בכל הקשור למגוון כישורי הלמידה הנדרשים.

מחווני הערכה

המחווונים (להלן) פותחו בהתאם לדוגמאות בחוברת: "חלופות בהוראה והערכה במדעי החברה", בהוצאת הפיקוח על הוראת מדעי החברה, 2014; וכן דוגמאות נוספות של כלי הערכה המובאים באתר האינטרנט של הפיקוח.

פיתוח יחידת לימוד מחוץ 3.1: תרגיל יישום:

כל צוות ובו 2 - 3 תלמידים, יבחר נושא אקראי לפיתוח יחידת לימוד, תוך שימוש במודל האופן.

על הצוות להציג רצף הכרעות מנומק בשאלות המודל.

ההערכה תתמקד ביכולת הניתוח וההתאמה בין ההכרעות השונות.

רמת ביצוע גבוהה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע נמוכה	רכיב הערכה
הצגה ממצה של הנושא בשפה תקנית	ניסוח סביר אך חסר מידע אודות הנושא	חסר מידע רב, ניסוח עמום, שפה לא תקנית	הצגת הנושא החינוכי שנבחר, כולל רקע תיאורטי קצר בהישען על שני מקורות מידע
8-10	4-7	1-3	סה"כ 10 נקודות
מוגדר בשלמות	הגדרה חלקית, שגויה או שהניסוח עמום	הרכיב אינו מוגדר	ניתוח מרכיבי המודל: הערכה נפרדת לכל אחת משמונה השאלות במודל:
7-10	3-6	1-2	הגדרת הצורך (10 נקודות)
7-10	3-6	1-2	הגדרת המטרות (10)
7-10	3-6	1-2	הגדרת המדריך, המחנך (10)
7-10	3-6	1-2	הגדרת קהל היעד (10)
7-10	3-6	1-2	הגדרת משך וחלוקת זמן (10)
7-10	3-6	1-2	הגדרת המרחב (10)
7-10	3-6	1-2	הגדרת המתודה, שיטה (10)
7-10	3-6	1-2	הגדרת התוכן, המסר (10)
קשר תקין בין כל המרכיבים	יש פערים מעטים, אולם הם אינם משמעותיים	יש פערים רבים (מעל חמש) ומשמעותיים בין הגדרת רכיב אחד לאחר	שלמות בין המרכיבים (למשל: מתודה שאינה תורמת להעברת המסר, או שאינה הולמת את הזמן שהוקצב)
8-10	4-7	1-3	סה"כ 10 נקודות

מחווה 3.2: הצגת מאמר במליאת הכיתה בנושא הערכה ומדידה

כל צוות ובו 2 - 3 תלמידים יקרא את אחד המאמרים, יציגו את עיקריו במליאת הכיתה, וינהלו דיון באחד מהסוגיות העולות בו.

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
קריאה נכונה של המאמר: הבנת הנקרא והבנת המסרים	התקשו מאוד בקריאה ונדרשו לעזרה רבה	קראו במאמר אולם נדרשו לעזרה	קראו במאמר מתוך הבנה מלאה
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
הצגת המידע במליאת הכיתה	הצגה מבולבלת או הצגת מידע שגוי	הצגה של חלק מהמידע או הצגה שאינה ממוקדת	הצגת מידע בצורה תמציתית ואמינה
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
בחירת סוגיות לדיון בכיתה	בחירת סוגיה לא רלוונטית למאמר	בחירה בסוגיה שאינה המוקד במאמר	בחירת סוגיה נכונה ורלוונטית
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הצגת הסוגיה לדיון במליאת הכיתה	הצגה מבולבלת שמנעה דיון	הצגה תקינה	הצגה ממוקדת שעוררה דיון
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מענה לשאלות תלמידים בעת הדיון במליאת הכיתה	לא הצליחו לענות על שאלות	ענו על חלק מהשאלות	תשובות מלאות ומפורטות
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מקוריות: שימוש בעזרים או ניהול הדיון בדרך משחקית	הצגה פרונטלית	שימוש בעזרים	שימוש בדרך משחקית
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15

מחזור 3.3: דוח ביקור בארגון בלתי פורמלי והצגתו במליאת הכיתה

כל צוות ובו 2 - 3 תלמידים יתלווה לארגון בלתי פורמלי. על הצוות:

לאסוף ממצאים מהשטח, לחקור מידע נוסף ממקורות מידע זמינים, לנתח את הארגון במושגים שנלמדו (מאפייני חינוך בלתי פורמלי) ולהציג את מכלול עבודתו במליאת הכיתה.

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
עניין וסקרנות בעת ההתלוות	לא הביעו עניין וסקרנות כלל	יצאו ידי חובתם	חקרו את הארגון מתוך עניין רב
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
מחקר שדה: איסוף ממצאים מהשטח: תצפיות, ראיונות, תמונות וחומרים כתובים	הפיקו מידע מועט מכלי איסוף בודד	הפיקו מידע חלקי תוך שימוש בחלק מהכלים	הפיקו מידע רב ועשיר, ובשימוש בכל הכלים
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מחקר עיוני: מידע ממקורות מידע מגוונים: אינטרנט, מאמרים ומומחי ידע	הפיקו מידע מועט מכלי איסוף בודד	הפיקו מידע חלקי תוך שימוש בחלק מהכלים	הפיקו מידע רב ועשיר ובשימוש בכל הכלים
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
זיהוי מאפייני ארגון בלתי פורמלי, לפי הנלמד בכיתה	זיהו מאפיין אחד עד שניים בארגון	זיהו שלושה עד חמישה מאפיינים	זיהו את כל מאפייני הארגון
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
ניתוח הארגון לפי המאפיינים והצגת הניתוח בעבודה בכתב	לא התעלו מרמת הממצאים לרמת ניתוח	גילו הבנה חלקית בעת ניתוח הארגון	ניתוח מלא המעיד על הבנת הארגון
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הצגת הארגון בכיתה	דיווח לקוני שחסר בו מידע רב	דיווח טוב אך ללא מקוריות	דיווח מקורי ומעורר עניין
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מענה לשאלות בעת הדיון במליאת הכיתה אודות הארגון	לא הצליחו לענות על שאלות	ענו על חלק מהשאלות	תשובות מלאות ומפורטות
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15

מחווה 3.4: הצגת מאמר מתוך המקראה במליאת בכיתה בנושא מחשבת החינוך

כל צוות ובו 2 - 3 תלמידים יקרא את אחד המאמרים, יציגו את עיקריו במליאת הכיתה, וינהלו דיון באחד מהסוגיות העולות בו.

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
קריאה נכונה של המאמר: הבנת הנקרא והבנת המסרים	התקשו מאוד בקריאה ונדרשו לעזרה רבה	קראו במאמר אולם נדרשו לעזרה	קראו במאמר מתוך הבנה מלאה
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
הצגת המידע במליאת הכיתה	הצגה מבולבלת או הצגת מידע שגוי	הצגה של חלק מהמידע או הצגה שאינה ממוקדת	הצגת מידע בצורה תמציתית ואמינה
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
בחירת סוגיות לדיון בכיתה	בחירת סוגיה לא רלוונטית למאמר	בחירה בסוגיה שאינה המוקד במאמר	בחירת סוגיה נכונה ורלוונטית
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הצגת הסוגיה לדיון במליאת הכיתה	הצגה מבולבלת שמנעה דיון	הצגה תקינה	הצגה ממוקדת שעוררה דיון
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מענה לשאלות תלמידים בעת הדיון במליאת הכיתה	לא הצליחו לענות על שאלות	ענו על חלק מהשאלות	תשובות מלאות ומפורטות
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מקוריות: שימוש בעזרים או ניהול הדיון בדרך משחקית	הצגה פרונטלית	שימוש בעזרים	שימוש בדרך משחקית
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15

נספח 3.4 - מקראה

הקטעים המוזכרים כאן הועברו כמקראה לרשות מורי בית הספר.

1. أ صالة الألعاب الرياضية في أثينا: فوضى لوكيانوس

תיאור בית הספר (הגימנסיון) באתונה. מתוך: עמנואל גיל, פרקי קריאה בתולדות החינוך הגופני, מכון וינגייט, 1979. עמוד 49.

2. التعليم في أثينا: بروتاغوراس لأفلاطون

תיאור דרכי החינוך באתונה. מתוך: מיכאל הנדל, מקורות ללימוד ההיסטוריה א', הוצאת צ'ציק 1951. עמ' 64

3. التعليم في سبارتا: بلوتارخ

תיאור דרכי החינוך בספרטה. מתוך: מיכאל הנדל, מקורות ללימוד ההיסטוריה א', הוצאת צ'ציק 1951. עמ' 64

4. خطاب عن كرامة الإنسان

משל על ייחודו של האדם כיצור תבוני ובוחר. מתוך: פיקו ג'. (1486, 1990), נאום על כבוד האדם, הוצאת כרמל. עמ' 24 - 25.

5. التعليم لكل شيء ، كل شيء في مجمله:

הדרישה לחינוך לכול הילדים והילדות, בכול תחומי הדעת ובדרך משמעותית. המקור: קומניוס י. (1632, 1657) Didactica Magna, תורת ההוראה השלמה. מופיע אצל: גרטל ג. (2010), דרך הטבע – הפדגוגיה הטבעית והטיול החינוכי, ספרית הפועלים.

6. مثل بيت ذو طوابق

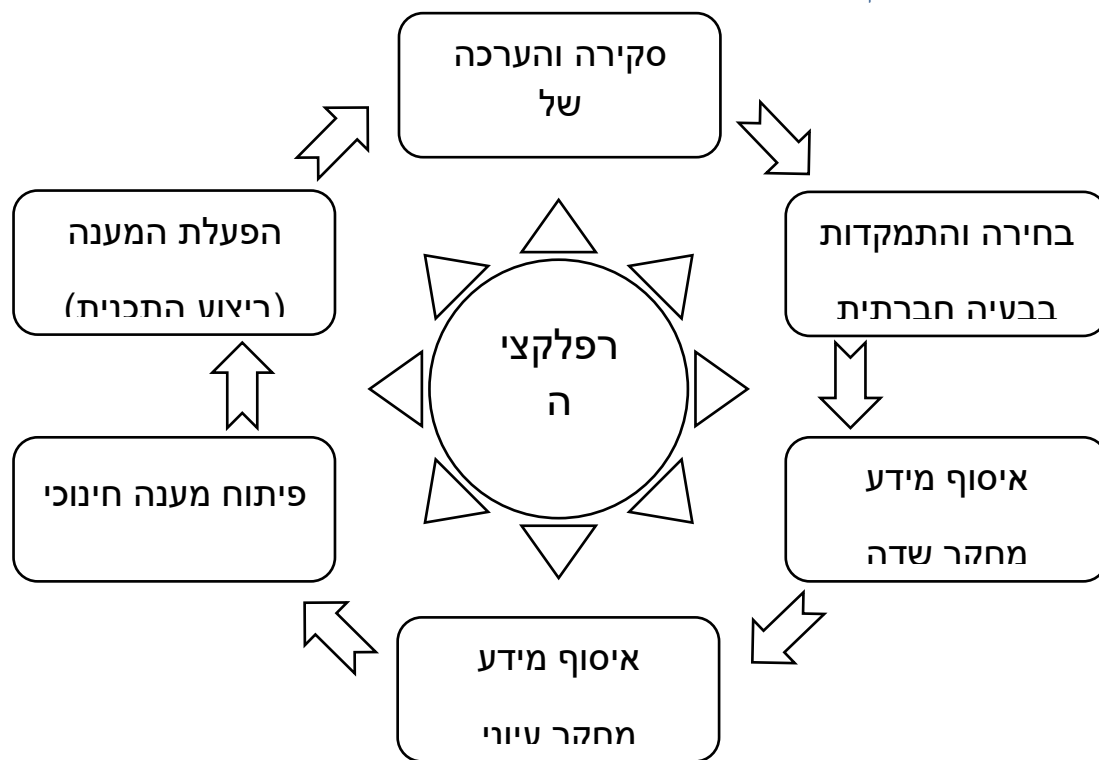
משל בית הקומות על אי צדק חברתי. מתוך: פסטאלוצ'י ה. (1801, 1927) כיצד מלמדת גרטרוד את בניה. הוצאת אוצר המורה, עמ' 51-52.

7. ليست هناك حاجة للتربية للقيم وهي ايضا مهمة مستحيلة

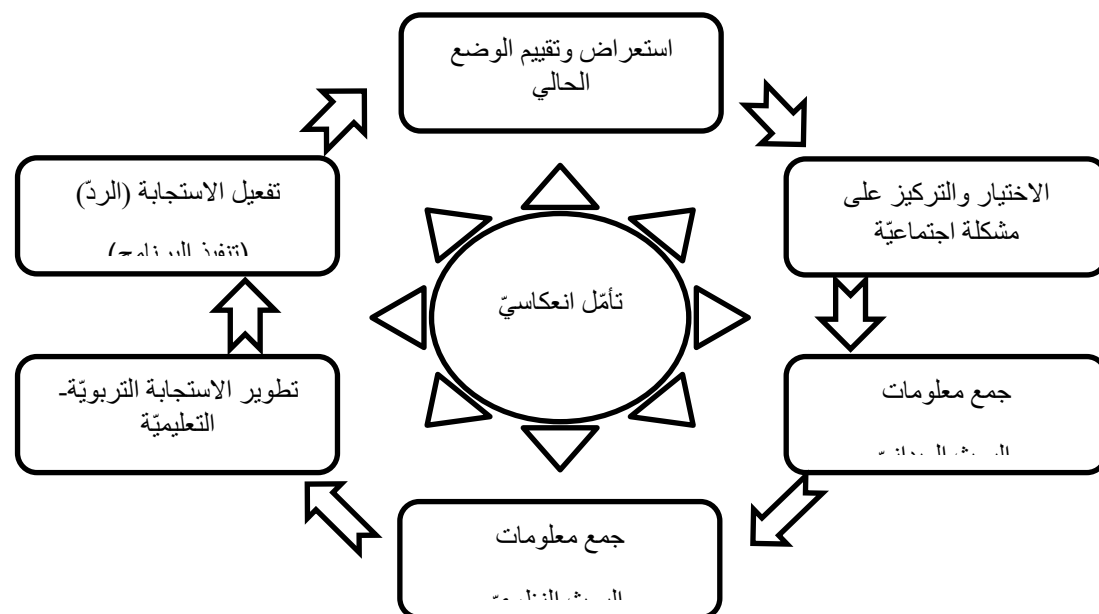
חינוך לערכים. קטעים מתוך: יזהר ס. (1974, 1982), על חינוך ועל חינוך לערכים, עם עובד. עמ' 39 - 52.

נספח 4 – עזרים ומחזורי הערכה ליחידה 4

נספח 4.1: מודל מחקר פעולה

الأساس المنطقي لبحث العمل:

* המודל הותאם לתכנית זאת בידי ד"ר גיל גרטל, על יסוד קובץ המאמרים: לוי ד. (2006), מחקר פעולה: הלכה ומעשה - זיקות פילוסופיות ומתודולוגיות בין מחקר פעולה לבין פרדיגמת המחקר האיכותי, הוצאת מופ"ת.

נספח 4.2 – מחווני הערכה

כלי הערכה - יחידה 4

פרקי הלימוד	שעות	כלי הערכה	משקל הערכה
מחקר פעולה	24	הנלמד כאן מיושם בפרקי הלימוד הבאים ויוערך במסגרתם	-
מחקר שדה: אתגרי החברה במרחב בית הספר	32	פרק א' של עבודת הגמר: המרחב החברתי של בית הספר. מחוון 4.1 פרק ב': כלים לאיסוף מידע במחקר שדה. מחוון 4.2 פרק ג': מיפוי והגדרת הבעיה החברתית. מחוון 4.1	15% 15% 15%
מחקר עיוני אודות הבעיה החברתית	10	פרק ד': רקע תיאורטי למושג "בעיה חברתית". מחוון 4.1 פרק ה': רקע היסטורי, סיבות ונסיבות היווצרות הבעיה החברתית הנחקרת. מחוון 4.1	15% 15%
פיתוח המענה החינוכי	24	פרק ו': המענה החינוכי. מחוון 4.2	25%

משקלות הערכה

משקל יתר ניתן לפיתוח המענה החינוכי שכן הוא מחייב הכללה של כל המידע שנאסף בפרקים קודמים, וכן דרגה גבוהה יותר של ניתוח (אנליזה וסינתזה) ושל יישום הנלמד.

המשימות האחרות הן מצומצמות בהרבה, בכל הקשור למגוון כישורי הלמידה הנדרשים.

מחווני הערכה

המחווונים (להלן) פותחו בהתאם לדוגמאות בחוברת: "חלופות בהוראה והערכה במדעי החברה", בהוצאת הפיקוח על הוראת מדעי החברה, 2014; וכן דוגמאות נוספות של כלי הערכה המובאים באתר האינטרנט של הפיקוח.

מחווה 4.1: פרקי מידע וניתוח בעבודת הגמר

פרקי הלימוד יסוכמו על ידי התלמידים בעבודה כתובה.

התכנית ערוכה כך שכל סיכום יהווה פרק בעבודת הגמר, ולכן יוערך בנפרד.

המחווה להלן מתאים להערכת הפרקים שבהם מוצג ניתוח מידע שנאסף, והם: המרחב החברתי של בית הספר, מיפוי והגדרת הבעיה החברתית, רקע תיאורטי למושג "בעיה חברתית", רקע היסטורי, סיבות ונסיבות היווצרות הבעיה החברתית הנחקרת.

נדגיש: כל פרק מוערך בנפרד!

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
הצגת נושא הפרק ומטרתו	חסרה	הצגה חלקית, לא ממוקדת	הצגה מלאה המעידה על הבנה
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
סקירת ספרות בנושא הפרק	חסר, עמום, ללא שימוש במקורות	תיאור שטחי, עם שני מקורות	תיאור עשיר עם 3 מקורות לפחות
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
המידע שנאסף - רמת "ידע"	חסר מידע ולא נוצרת תמונה של הנושא	אזכור רוב המידע שנאסף אך התמונה עמומה	כל המידע, מסודר ויוצר תמונה שלמה
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
המידע שנאסף - רמת ניתוח והבנה	חסר	תובנות חלקיות שאינן נובעות ממקורות המידע	יש תובנות נשענות על מקורות המידע הרבים
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
ייצוג מידע באמצעים שאינם טקסט כגון תמונות, לוחות ותרשימים	חסר	רק חלק מהמידע מעובד או מומחש באמצעים שונים	כל שניתן מוצג באמצעים שאינם טקסט כתוב
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
סיכום, דיון ומסקנות	חסר	סיכום שאינו ממצה את הפרק, מסקנות לא מנומקות	סיכום ממצה, ממוקד וברור, מסקנות מנומקות במידע שנאסף
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הובלה של הקורא – קשר לפרק קודם ולפרק הבא	חסר	הצגה שטחית של הקשר בין הפרקים	יצירת קשר אמין בין הפרקים
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10

מחווה 4.2: פרקי ניתוח בעבודת הגמר

פרקי הלימוד יסוכמו על ידי התלמידים בעבודה כתובה.

התכנית ערוכה כך שכל סיכום יהווה פרק בעבודת הגמר, ולכן יוערך בנפרד.

המחווה להלן מתאים להערכת הפרקים שבהם יש ניתוח יצירתי של תוצר מקורי: ניתוח כלי מחקר לאיסוף מידע, ניתוח מענה חינוכי.

נדגיש: כל פרק מוערך בנפרד!

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
הצגת נושא הפרק ומטרתו	חסרה	הצגה חלקית, לא ממוקדת	הצגה מלאה המעידה על הבנה
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
סקירת ספרות בנושא הפרק	חסר, עמום, ללא שימוש במקורות	תיאור שטחי, עם שני מקורות	תיאור עשיר עם 3 מקורות לפחות
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
הפיתוח – יצירתיות ומקוריות	כלים מועתקים בגסות (ללא התאמה לצורך)	כלים מועתקים עם התאמה סבירה לצורך	כלים מקוריים
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
הפיתוח – שלמות	הפיתוח אינו עונה על הדרישות שנלמדו	הפיתוח מהווה מענה רק לחלק מהדרישות	פיתוח מלא
סה"כ 20 נקודות	1-7	8-14	15-20
הצגת הפיתוח בטקסט: הסבר מה הצורך וכיצד הפיתוח עונה לצורך	חסר או מבולבל מאוד	התיאור אינו מעניק תמונה ברורה לקשר	ברור הקשר בין הפיתוח לבין הצורך
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הצגת הפיתוח באמצעים כגון עזרים חזותיים	לא אסתטי, עמום בפרטים	עיצוב חלקי או שאינו מוקפד	אסתטי, בהיר מושך את העין
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הובלה של הקורא – קשר לפרק קודם ולפרק הבא	חסר	הצגה שטחית של הקשר בין הפרקים	יצירת קשר אמין בין הפרקים
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10

נספח 5 – עזרים ומחווני הערכה ליחידה 5

נספח 5.1 – מחווני הערכה

כלי הערכה - יחידה 5

פרקי הלימוד	שעות	כלי הערכה	משקל הערכה
הפעלת התכנית, בקרה ורפלקציה	60	הערכה של פרקי עבודת הגמר: פרק ז': ניהול וארגון הפעלת התכנית (מחווני 5.1) פרק ח': הפעלת התכנית: סיכום ארבע הפעולות (מחווני 5.1) פרק ט': הערכת התכנית (מחווני 5.1) הצגה מסכמת של התכנית (שיפוט ותערוכה, מחווני 5.2)	20% 20% 20% 40%
זהות חינוכית	30	פרק העשרה (ללא הערכה) המתקיים בין ההצגה המסכמת של ההתנסות המעשית לבין בחינת הבגרות ביחידות החובה בסוציולוגיה.	

משקלות הערכה

משקל יתר ניתן להצגה המסכמת של התכנית, שכן היא מחייבת הכללה של כל המידע שנאסף בפרקים קודמים, וכן יכולת "להגן" על התכנית בפני אנשים שמחוץ למליאת הכיתה.

מחווני הערכה

המחווונים (להלן) פותחו בהתאם לדוגמאות בחוברת: "חלופות בהוראה והערכה במדעי החברה", בהוצאת הפיקוח על הוראת מדעי החברה, 2014; וכן דוגמאות נוספות של כלי הערכה המובאים באתר האינטרנט של הפיקוח.

מחזור 5.1: פרקי דיווח בעבודת הגמר

פרקי הלימוד יסוכמו על ידי התלמידים בעבודה כתובה.

התכנית ערוכה כך שכל סיכום יהווה פרק בעבודת הגמר, ולכן יוערך בנפרד.

המחזור להלן מתאים להערכת הפרקים שבהם מוצג דיווח על שלבי העבודה: גיוס והכשרת מדריכי התכנית, ניהול וארגון הפעלת התכנית, הפעלת התכנית – סיכום ארבע פעולות, הערכת התכנית.

נדגיש: כל פרק מוערך בנפרד!

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
הצגת נושא הפרק ומטרתו	חסרה	הצגה חלקית, לא ממוקדת	הצגה מלאה המעידה על הבנה
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
ביצוע כל הפעולות ושלבי הפעולה שנדרשו	חסר	חלקי	מלא
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
איכות הפעולות שבוצעו	התקשו מאוד לבצע ונדרשו לדברון ועזרה רבה	ביצעו חלק מהפעולות, וחלק אחר התקשו להשלים	ביצעו את כל הפעולות באופן מושלם
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
טיב הדיווח בכתב	תיעוד חסר ביותר, לא ניתן להבין מה בוצע	תיעוד תקין אולם רדוד, מקשה על הקורא להבין מה בוצע	תיעוד מלא ותקין, הקורא מקבל תמונה מלאה על מה שבוצע
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
טיב הדיווח בעל פה	חסר ביותר, לא ניתן להבין מה בוצע	תקין אולם רדוד, קשה להבין מה בוצע	מלא ותקין, יש תמונה מלאה על מה שבוצע
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
הובלת הדיון במליאה: יכולת לקבל משוב, לענות על שאלות, ולמקד את המסקנות	לא עוררו דיון, נכנסו למגננה והתקשו לענות		דיון ער, קיבלו הערות, השיבו לשאלות, ממוקד
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מקוריות: שימוש בעזרים ובדרכי הצגה מיוחדות בכתב ובעל פה	ללא	חלקי	מקורי ומעורר עניין
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15

מחזור 5.2: הצגה מסכמת של התכנית

התלמידים יציגו את תכניתם פעמיים: פעם אחת בפני וועדת שיפוט, ופעם נוספת בפני קהל אורחים בתערוכה ובכנס המסכם של התכנית.

רכיב הערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
------------	-----------------	-------------------	-----------------

משך ההצגה	קצרה או ארוכה הרבה יותר מדי	קצרה או ארוכה	משך מתאים
סה"כ 10 נקודות	1-4	5-7	8-10
שלמות התוכן בהצגה	הצגה שטחית שאינה מעבירה את רצף העבודה שנעשתה	אזכור רק חלק מהשלבים או קישור חלקי בין שלבי העבודה	מוביל היטב בכל השלבים: בעיה, טענה, פיתוח, ביצוע, סיכום
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
בהירות ההצגה בדיבור	לשון עממית, תיאור חסר, מסר עמום	אפשר להבין את המסר אולם השפה רדודה	לשון תקינה, שפה עשירה, מסר ברור
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
עזרים ממחישים ומדגימים	ללא שימוש בעזרים	יש עזרים אולם הם נעשו ברישול	מקורי, אסתטי, בהיר וממוקד
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מקוריות ויצירתיות	חסר מעוף, משעמם	שילוב של רכיב מקורי או יצירתי אחד	שימוש במספר אמצעים מקוריים ויצירתיים
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
עמידה מול קהל, ביטחון, שפת גוף, טון דיבור	מרושל, לא משכנע	שימוש חלקי בכלי עמידה מול קהל	זקוף, אמיץ, משכנע
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15
מענה לשאלות	מגמגם, חסרה שליטה בתוכן	מצליח לענות תשובות, אך אינן ממוקדות	תשובות ברורות, ממוקדות, שולט היטב בתוכן
סה"כ 15 נקודות	1-5	6-10	11-15